

FÅGLAR

i Närke

#3 2024 Från starten #187

Stefan Luthén

EU-valet kan ha lättat upp hotbilden

issa delar av fågelskyddsarbetet inom Närkes Ornitologiska Förening, NOF, och dess resultat kan inte publiceras publikt i alla detaljer. Häckningar och häckningsplatser för särskilt skyddade arter måste av förståeliga skäl fredas.

Ur vetenskaplig synpunkt rapporteras dock och insamlas informationen både nationellt och internationellt och sammanställs. Resultaten kan sedan

användas som underlag för politiska naturvårdsbeslut och inriktningar. EU-valets resultat innebär troligen en fördel för miljö- klimat- och naturbevarande eller återställande åtgärder under de kommande åren. Den mörka hotbilden innan valet har ljusnat något i detta perspektiv.

ETT EXEMPEL på NOFs arbete med skyddade arter handlar om berguv och backsvala (även pilgrimsfalk). Arterna häckar i bergtäkter, och företagen som driver dessa är alltmer intresserade av ett samarbete med oss i fågelföreningen. De ansvariga för företagen är uppsökande och intresserade, det gäller för ett flertal platser i Närke.

Det är också glädjande att se hur de anställda vid bergtäkterna är aktiva och intresserade av hur det går för dessa skyddade arter. Det har bland annat lett till en anpassning i tidpunkter för sprängningar och andra störande aktiviteter.

Samarbetet med NOF sedan flera år tillbaka har sannolikt bidragit till goda häckningsresultat under 2024 för bland annat berguv.

Styrelsen för NOF har beslutat om vem som ska få Erik Rosenbergs naturvårdspris 2024. Priset delas ut under Rosenberg-

dagarna (27–28 september), själva priset delas ut under fredagen, och går till några som jobbat just med skyddade arter. Mer om detta står att läsa i detta nummer av Fåglar i Närke på sidorna 14–15.

Rosenbergdagarna berör denna gång olika aspekter av våtmarksfrågor: hur går det till och vad betyder återställande, nyanläggning av våtmarker och vad det kan få för inverkan på biologisk mångfald. Ronnie Lindqvist kommer att belysa vad man vet om betydelsen för fågellivet.

NOF kommer också att dela ut Gulsparvpriset vid årsmötet 2025. Nominera gärna någon som du tycker har gjort sig förtjänt av priset.

NOF ÄR en fullvärdig medlem i BirdLife Sverige enligt den så kallade Kedjan. I skrivande stund har ännu inte medlemsregister och nyanmälningar till det centrala registret trätt i kraft. Nya fågelvänner som önskar medlemskap i NOF har hört av sig till mig, allt enligt vad som just nu står på hemsidan, och det fungerar tillfälligt.

Det pågår ett arbete som syftar till ett nytt och mer ändamålsenligt vind- och skåderskydd vid Ruinen i Rånneå i norra delen av Tysslingen. Projektet leds av NOF i samverkan med många parter som till exempel Tysslinge Naturcentrum. Det är en tidsödande process och kostar pengar, många inblandade måste säga ja. Tanken är att

NOF ska söka EU-medel under 2025. Underlaget för sedan börja bygget måste vara övertygande och välgrundat, eftersom det är ett stort projekt för en förening som NOF.

HUR SKA vi kunna engagera ungdomar för fågelskådning och komma ut i naturen, är ett välkänt och utmanande spørsmål. Dessa frågor kommer åter upp genom en aktivitet startad av bland annat BirdLife Sverige. Konferensen "Friluftsliv med fåglar" den 19–20 oktober i Örebro fokuserar på hur vi kan utveckla barn- och ungdomsverksamheten inom föreningar. En ungdomskampanj planeras nationellt för 2025.

Man kan nu tro att det är lite lugnare period under hösten. Så icke. Ett NOF-gång har redan varit i Falsterbo, andra åker till Öland och Hönö i oktober.

Med det vill jag önska NOFs medlemmar, arbetsgrupper och styrelse en härlig skådarhöst.

Anders Nydahl

Ordförande, NOF

I DET HÄR NUMRET

6-8

Att bo under ett sträck

VILKA FÅGLAR
MISSADE DU I
SOMRAS? HELA
OBSAT-LISTAN PÅ
SIDORNA 22-25

14-15

Leif Rosenbergprisad

OMSLAGSFÅGELN:

Spetsbergsgås, *Anser brachyrhynchus*

Varje vår och höst rastar nu tusentals spetsbergsgäss i vårt landskap. Anledningen är att spetsbergsgässen delvis har fått en ny östlig migrationsrutt,

Akvarell (detalj): Staffan Ullström.

och även en ny häckplats: Novaja Zemlja i Norra ishavet. Den 8 november 2023 räknade man in 6 190 rastande spetsbergsgäss vid sjön Tysslingen vilket gör den till den i särklass största rastlokalen i Sverige för arten. Spetsbergsgässen väger ungefär 2,5 till 3,5 kilogram, är 60 till 70 centimeter långa och har ett vingspann på cirka 130 till 170 centimeter. Den är alltså något mindre än sädgåsen. De spetsbergsgäss som rastar i Närke häckar på Svalbard (Spetsbergen) och på Novaja Zemlja. De har sina övervintringsområden i Danmark, Tyskland, Nederländerna och Belgien. Det finns också spetsbergsgäss som häckar på Island och Grönland. De har sina övervintringsplatser i Storbritannien. Häckningstiden inleds i början av juni. Honan lägger cirka 3-7 släta vita ägg i ett högt beläget bo, som är fodrat med fjädrar. Ungfåglarna är borymmare och är flygfärdiga efter två månader. I häckningsområdet livnär sig gässen av den arktiska sommarens yppiga växtlighet, särskilt blad och knoppar från pilört, ängsbrämma, maskros och ängsnäva.

MER INTRESSANT ATT LÄSA I DETTA NUMMER:

BIRDLIFE TAR ÖVER NOFS MEDLEMMAR	4
LJUDBOXAR HJÄLPER VID BERGUVINVENTERING	05
VASSKLIPPNING I FJUGESTA POLISUTREDS	09
TÄRNOR OCH MÅSAR ÖKAR I HJÄLMAREN	10
HOTADE HUSSVALOR HITTAR NYA BOPLATSER	12
ÄNTLIGEN HÄCKAR BACKSVALAN I OSET	13
NYA VÅTMARKER PÅ VÄSTER I ÖREBRO	16
GRÄSHOPPSÅNGAREN PÅ NEDGÅNG	18
HOLKENS PLACERING KAN VARA AVGÖRANDE	20
KRÖNIKA: "HUR SEXIGA ÄR FÅGELSKÅDARE?"	24

Varmt välkomna till NOF-gänget!

Nu är vi över 800

■ Tack för att du valt att bli medlem i Närke Ornitologiska Förening! Ditt medlemskap är ett viktigt bidrag till fågelskyddet i vårt landskap.

Inom NOF jobbar vi med en rad åtgärder som gynnar fågellivet: vi bygger bland annat bolådar till berguv och pilgrimsfalk, boplatser för hussvalor och tornseglare, boplatzformar till duvhök och hornugglor samt holkar till många andra fågelarter. En del av NOFs omfattande fågelskyddsarbete kan du läsa om i detta nummer av Fåglar i Närke. Som medlem i NOF får förstås föreningens fina tidskrift, Fåglar i Närke, hem i brevlådan fyra gånger om året.

NOF är föreningen för fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning! Och NOF växer stadigt; när detta skrivs är vi 819 medlemmar.

Här är de senaste som valt att bli medlemmar i NOF:

Per Blom,	Karlskoga
Jan-Olov Brask,	Ludvika
Pia Westergren,	Degerfors
Henrik Berg,	Karlstad
Anders Åberg,	Örebro
Lillemor Åberg,	Örebro
Ingemar Johansson,	Askersund
Micah Tegevi,	Örebro
Per Lindberg,	Fjugesta
Martina Edlund,	Åtorp
Evan am Zoll,	Kumla
Carl Eriksson,	Örebro
Camilla Axelsson,	Örebro
Lotta Sörman,	Örebro
Emil Viksten,	Fjugesta

BirdLife Sverige tar över NOFs medlemsregister

FÖR DIG SOM är medlem i Närke Ornitologiska Förening, NOF, blir det i höst en del förändringar när du ska förnya ditt medlemskap. BirdLife Sverige tar över administrationen, men alla rutiner är inte klara ännu. Men håll utkik på hemsidan.

TEXT: RONNIE LINDQVIST

NOF är nu en fullvärdig medlem i BirdLife Sverige enligt den så kallade Kedjan. Under ett ordinarie och ett extra årsmöte under 2023 beslutade medlemmarna i NOF att ansöka om att ingå i Kedjan. BirdLife Sveriges styrelse godkände ansökan i början av 2024.

Det innebär att som medlem i NOF är du automatiskt medlem i BirdLife Sverige om du inte redan är det. Och de som är "bara" varit medlemmar i BirdLife Sverige, och

som bor i vårt område blir nu också automatiskt medlemmar i NOF. Det innebär att NOF kommer få fler medlemmar, kanske blir vi nu över 1 000 medlemmar. Förändringen innebär att NOFs medlemsregister flyttas över till BirdLife och deras centrala medlemsregister. De har fått alla uppgifter om NOFs medlemmar, och det pågår ett arbete med att utforma de nya rutinerna för när och om man vill ändra sitt medlemskap.

På sikt kan också personnummer läggas till i registret. Det underlättar om man till exempel ändrar adress.

I skrivande stund är inte alla detaljer på plats. Har du frågor som rör ditt medlemskap: ta kontakt med Anders Nydahl. Håll också utkik på hemsidan – där kommer du att få senaste nytt om hur du ska förnya ditt medlemskap eller om du vill göra andra förändringar.

Efter upptagandet i BirdLife Sverige kan den nya ansökningsblanketten till NOF komma att se ut så här, efter mönster från föreningar som redan är med.

Rynningevikens gömslen renoveras

■ Just nu är gömslet vid Rynningeviken avstängt. Anledningen är att spången och gömslet som ligger vid Venastugan ska byggas om.

– Det pågår en helrenovering där ute, förklarar kommunekolog Sara Meurling till Nerikes Allehanda.

– Det är som ett litet hus under tak där man kan sitta och spana på fåglar om man vill. Det är ett jättepopulärt utflyktsmål, även om det inte är alla som hittat dit, eftersom det ligger lite gömt.

Pålarna under spången och gömslet har suttit ett bra tag. De är ruttna och behöver bytas ut. I samband med det har

även bryggan och gömslet byggts om.

– Att det hela tagit tid beror på att vi först behövde få ordning på tillstånden. Det är inte bara att bygga i ett naturreservat. Men nu är bygget i gång, och vi hoppas bli klara under tidig höst, berättar Sara Meurling.

Ska även utsiktstornet som ligger där ute rivas och byggas upp på nytt?

– Nej, men vi passar på att se över det så att det är säkert och fint – och så blir det platsbyggda bänkar där uppe. Tidigare har vi haft lösa bänkbord, men folk kastar ned dem. Det är som ett evighetsarbete, men vi försöker göra så fint som möjligt.

Ljudboxar god hjälp att hitta berguvar

FOTO: RONNIE LINDQVIST

SÅ HÄR ser en ljudbox ut; den är till god hjälp när man inventerar berguv.

Lilla bilden: I en av häckningslådorna upptäcktes denna märkring. Ringen kommer från den berguvsunge som ringmärktes 2021 i reviret och ringen ser helt oskadd ut med nitarna intakta. Hur den har hamnat i häckningslådan tre år senare är en gåta.

FOTO: KENT HALTTUNEN

HELA ÅTTA unga berguvar har kommit på vingar i Närke i år, vilket är mycket glädjande. Det visar den inventering NOF har gjort med hjälp av ljudboxar.

TEXT: RONNIE LINDQVIST

Under året har Kent Halttunen och Ronnie Lindqvist hållit fem berguvshäckningar i Närke under uppsikt. Men berguvar är svåra att inventera. Ett par kan "hålla tyst" under lång tid och under många besök, därför kan de vara svåra att upptäcka. Under de två senaste åren har vi tagit hjälp av ljudboxar som NOF köpt in. De kan sitta uppe under två veckor och ge en säkrare indikation på förekomsten av berguvar och framför allt, om det finns tiggande berguvsungar.

Inspelningarna från ljudboxarna visar att inte mindre än åtta ungar har kommit på vingar, vilket tyder på en bra häckningssäsong. Uvarna har i år föredragit att häcka i naturliga skrevor och på klipphyllor. De häckningslådor som monterats tidigare har uvarna använt som daglegor, vilket visar att de accepterat dessa som en naturlig del av sin biotop. Kullstorleken i dessa fem häckningar har varit

1+2+3+2+0 ungar.

Ingen ringmärkning har skett i år, men ett något märkligt "återfynd" är värt att nämnas. När Kent Halttunen inspekterade en häckningslåda hittades en ring från en unge som ringmärktes 2021. Ringen var helt oförstörd med bibehållna nitarna, och den låg helt öppet ovanpå bomaterialet utan spår av någon död unge eller annat som kunde förklara saken. Trots att den här häckningslådan inspekterats flera gånger tidigare har inte ringen setts. Man kan spekulera om olika förklaringar, men det hela får nog förbli ett litet mysterium.

Till hjälp i arbetet har NOFs två ljudboxar använts. Det är ett par fina små apparater med imponerande prestanda. Trots storm, åska och ett försök till vandalisering av en hackspett, håller de i ur och skur. Utan problem sköter de sin uppgift och besparar oss inventerare många långa händelselösa timmar, vilket gör att vi effektivt kunnat hålla koll på många platser samtidigt.

Nu hoppas vi på en återetablering i de många lämpliga miljöer som trots allt finns i Närke och som idag står tomma. NOF kommer också fortsätta att sätta upp bolådor avsedda för berguv på lämpliga platser i landskapet.

Oklart kring vindskydd i Rännesta

NOF är fortsatt intresserat av att ta ansvaret för att ett nytt vindskydd uppförs vid Rännesta, på skådarplatsen för svanar och gäss under våren.

Men en del frågetecken måste rätas ut innan bygget kan ta fart.

Svansjön Tysslingens stödförening har bekostat en arkitektritning av hur ett vindskydd skulle kunna se ut på skådarplatsen vid Ruinen i Rännesta i norra delen av svansjön.

Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har tagit på sig ansvaret för att hitta pengar till vindskyddet, bland annat kan det gå att få finansiering genom EUs Leaderprojekt.

Men det återstår många saker som måste redas ut innan NOF kan skicka in en ansökan till projektet. Här är några saker som måste klargöras:

- ✓ ett avtal med markägaren intill Ruinen
- ✓ ett avtal med allmänningen som äger marken vid Ruinen
- ✓ behövs ett bygglov?
- ✓ ett avtal med lämplig aktör om skötsel och underhåll av vindskyddet.

Om det går att rätta ut ovanstående frågetecken återstår frågan om finansiering. NOF har fått in offerter på vad markarbeten och byggnation skulle kunna kosta. Det handlar om cirka 300 000 kronor. Stora delar av kostnaden kan man få bidrag för, men en del blir något som NOF måste stå för.

– En stor fråga för NOF är om föreningen måste ligga ute med pengar för hela bygget för att sedan söka bidrag, som kan komma i efterskott. Det är förstås en risk som föreningen måste fundera över, säger Anders Nydahl, ordförande för NOF.

Svanrasten i Tysslingen är den plats i Närke som i särklass lockar flesta människor ut i naturen. Man räknar med cirka 10 000 besökare per år vid norra delen av Tysslingen.

Ragnarsson
FASTIGHETER AB
stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

HEMMA på tomten vid Irvingsholm finns alltid något att spana efter. Ibland hittar han rariteter bland de höga, gamla träden. Andra gånger spanar Martin efter fåglar som flyger förbi.

Martin hittade sitt drömboende – under ett fågelsträck

MARTIN KARLSSON

Ålder: 37 år

Familj: Sambo Pernilla, sonen Lucas 4 år

Bor: Irvingsholm, söder om Tysslingen

Arbete: Chaufför på Bastransport, Örebro

Favoritfågel: Kungsfiskaren. "Den är snygg i färgerna och skicklig på att dyka och fånga fisk

Antal kryss: 408 i Sverige "Men det är svårt att ha riktigt koll med alla arter som splittras och som lumpas."

Kuriosa: Martin har ett stort kontaktnät och får ofta samtal om fåglar. Ibland hör människor av sig om skadade fåglar. Som chaufför får han då och då ta en extra sväng med lastbilen för att hämta upp skadade fåglar, som till exempel häromåret när han fick plocka upp en skadad sparvuggla och köra den till "fågeldoktorn" Staffan Ullström.

KANSKE HAR HAN hittat sitt drömboende. På Irvingsholm har Martin Karlsson utsikt över södra delarna av Tysslingen och över tomten är det ett väldigt bra fågelsträck.

– Jag har fått ihop 185 tomtekryss hittills och hoppas förstås nå 200, säger Martin med glimten i ögat.

TEXT: KENT HALTTUNEN FOTO: ARNE LUNDH

Redan som liten pojke var han intresserad av att vara ute i naturen och kika på fåglar. Pappa Håkan tog med honom och övriga familjen, gärna till Öland. Och pappa var väldigt intresserad av fåglar.

– Han ville alltid att jag skulle hänga med för att kolla på någon ny fågel. Ofta väntade han tills jag slutat skolan innan vi åkte i väg. Jag minns till exempel blåkråkan i Ervalla 1996, då väntade pappa på mig. Det hände nog att jag skolkade någon gång också för ett drag på en fågel med pappa, berättar Martin.

I skolan blev Martin betraktad och hyllad som fågelexpert, men fick också lite av en stämpel som nörd. Han var väldigt duktig på fåglar och visste precis hur de lät (det hade pappa lärt honom). Men han var också bra på att lära sig om insekter och andra kryp. Vid pappas garagelampa fanns det mycket att titta på.

Varje år på Öland

De unga åren på Öland betydde mycket för Martins fågelintresse och hans bredare engagemang för naturen. Det blev resor dit varje vår och höst. På södra Öland och i Oset i Örebro träffade han också på de erfarna skådarna Olle Liljedahl och Ove Ericsson.

– Jag minns hur Olle lärde mig hur en trast-sångare låter. Den ramsan glömmmer jag aldrig.
– Ett annat stort ögonblick var när jag fick vara med Leif Sandgren och ringmärka berguvungar. Att få hålla i en ung berguv var en otroligt stark upplevelse, berättar Martin.

När han fick eget körkort blev det nya möjligheter att åka på drag och kryss, gärna till-

sammans med pappa.

– Jag minns några dippar. Vi åkte på en skorstensseglare på Öland 1999 och kom tio minuter för sent. Ett stopp för att tanka bilen och köpa kexchoklad blev förödande, säger Martin med ett skratt.

408 Sverige-kryss

Att nå 400 Sverige-kryss var förstås ett mål. I dag har Martin 408 kryss enligt Club 300. Sedan dess har blivit lite lugnare och inte så många drag på nya fåglar. Förändrad familjebild har gjort sitt till; numera är sonen Lucas en del av Martins liv.

– Men det var sambon som insisterade på att vi skulle åka till Jönköping för att titta på eremitibis, även om den inte var kryssbar. Det fick bli en liten familjeutflykt, förklarar Martin.

Även covid-pandemin bidrog till att han numera skådar mer på hemmaplan. Och kanske har han hittat en riktigt bra plats för fågelskådning.

– Vi har alltid letat efter ett hus vid Tyss-

ALLTID REDO. Martin Karlsson tar kameran med sig när han fågelskådar. Han vet hur viktig ett foto kan vara för artbestämningen, även om fotot inte alltid blir perfekt.

"Insekterna tar plats, men fåglarna ligger mig **varmast** om hjärtat"

lingen; pappa är ju uppfödd vid Åkerby. Och nu när vi fick möjlighet att hyra vid Irvingsholm kändes det helt rätt, förklarar Martin. På Irvingsholm har han naturen och fåglarna inpå knuten. På själva gården med de gamla träden häckar många olika fågelarter. Han kan blicka ut över södra delarna av sjön Tysslingen. Och dessutom är fågelsträcket riktigt bra både på våren och hösten.

– Det är ju bara att gå ut på tomten och spana eller lyssna, så trillar fåglarna in, förklarar han.

Aktiv på sociala medier

På de sociala medierna är Martin väldigt aktiv. Han delar ofta med sig av sina observationer och kommenterar andras frågor och funderingar. Det tillsammans med hans stora sociala nätverk leder också till att han kan få andra uppdrag relaterade till fåglar. Människor hör

av sig till honom om skadade fåglar, och inte sällan har Martin fått åka och hämta en skadad fågel, som han sedan kör till "fågeldoktorn" Staffan Ullström för rehabilitering. När detta skrivs har Martin varit ute och hämtat en skadad kattuggla på länsväg 204 mellan Lanna och Fjugesta.

Med åren har Martin också fått ett bredare intresse. Som många andra fågelskådare har han börjat intressera sig för insekter av alla de slag. Han sätter upp lampor, samlar in insekter, fotograferar dessa med ett särskilt objektiv och försöker bestämma varje art.

– Med alla grupper som finns i de sociala medierna och med hjälp av nätet har det blivit så mycket lättare att artbestämma, förklarar Martin.

– Även om insekterna tar mer plats, så är det ändå fåglarna som ligger mig varmast om hjärtat.

Nominera till Årets gulsparv!

■ Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har sedan tio år tillbaka delat ut ett pris till en person eller grupp av personer som har gjort insatser inom fågelintresse, fågelskydd eller fågelforskning.

Första årets pris som Årets gulsparv 2014 gick till Olle Liljedahl. Sedan dess har en rad personer eller grupper som gjort stora insatser fått ta emot Årets gulsparvpris (se listan nedan). Under de två senaste åren har priset varit vilande, bland annat på grund av att NOF har tagit över ansvaret för Erik Rosenbergs naturvårdspris. Men nu är det åter dags att nominera lämpliga kandidater till Årets gulsparv. Det ska delas ut i samband med årsmötet i februari 2025. Vem tycker du har förtjänat priset? Ta kontakt med någon i styrelsen och presentera din kandidat.

Tidigare pristagare:

2014	Olle Liljedahl
2015	Märkplats Venan
2016	Annika Lorin, Åsa Bengtsson Ami Sundén
2017	Åke Lorin
2018	Helny Olsson
2019	Jonas Engzell Hans Waern
2020	Ronnie Lindqvist
2021	Staffan Ullström
2022	Åke Pettersson

Vill du bli NOFs nästa att jobba med försäljning?

■ Bengt Andersson, som sitter i NOFs styrelse, har under många år varit ansvarig för försäljningen av föreningens många olika saker, bland annat holkar, kepsar, buffar och termosar. Han har också ansvarat för lotteriet i anslutning till NOFs inomhusmöten. Nu ska Bengt sluta i styrelsen och därmed också lämna över ansvaret för försäljningen. Tycker du att det skulle vara lite kul att hjälpa NOF med en sådan uppgift? Hör av dig till Bengt om du vill veta mer, eller hör av dig till någon i styrelsen om du är intresserad (eller om du vet någon som kan tänka sig ta över det ansvaret).

SÅ HÄR såg det ut vid reningsdammarna i Vattenparken i Fjugesta efter vassklippningen mitt i fåglarnas häckningssäsong.

Vassklippningen i **fågel-** **damm**ar polisanmäld

MITT I fåglarnas häckningssäsong lät Lekebergs kommun kapa vassen i Vattenparken i Fjugesta. Länsstyrelsen i Örebro reagerade direkt. Nu har den olämpliga vassklippningen polisanmäls.

I början av sommaren, den 3–5 juni, utförde en entreprenör arbetet med att slå ned all bladvass i tre av reningsdammarna i Vattenparken i Fjugesta. Arbetet ägde rum trots att det var mitt i häckningssäsong för fåglarna, och utan att Sara Linatti Brengdahl som är ekolog i Sydnärkes miljöförvaltning tillfrågades.

– Helt klart är att många fåglar fått sin häckning spolierad, säger hon.

Fågel-skådaren Frank Tholfsson var en dem som blev vittne till vassklippningen.

– Änder och gäss stördes enormt mycket, och de flög runt och var förvirrade, berättar han.

Så sent som den 23 maj inventerades Vattenparken på fåglar enligt en metod från Svensk Fågeltaxering. Den inventeringen visade att det fanns många sjöfåglar i de tre dammarna med små ungar, bland annat knipor, sothöns, gräsänder, grågäss och krickor. Vidare fanns

andra häckande fåglar som är knutna till vassområdet: rörsångare, sävsångare och sävsparvar. Några av de uppräknade fåglarna finns på den så kallade rödlistan.

Enligt Artskyddsförordningen som Sverige har antagit står följande:

4 § Det är förbjudet att 1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar, 2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon, 3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och 4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller b) återupprätta populationen till den nivån.

Det var flera som reagerade på vassklippningen som ägde rum mitt i fåglarnas häckningsperiod och anmälde det inträffade till Länsstyrelsen i Örebro. Efter ett övervägande beslutade länsstyrelsen att överlämna saken till polisen, som ska avgöra det har skett ett brott. Frågan utreds nu av polisens artskyddsgrupp i Stockholm.

Utbilda dig till fågelguide

Tycker du det är roligt att träffa människor och prata om fåglar? Då har du chansen att bli fågelguide.

Eller om du redan är guide, anta utmaningen och utveckla din guideteknik. Närkes Ornitologiska Föreningen arrangerar tillsammans med BirdLife Sverige en tvådagarskurs där du lär dig att bli en bättre fågelguide. Utbildningen äger rum i anslutning till Rånesta i Tysslingen under mars månad 2025, under den tid det finns många svanar, gäss och andra fåglar på plats. Det är med andra ord en naturlig plats att i praktiken öva sina färdigheter för att bli en fågelguide och utveckla sin guideteknik. Utbildningen sker under ledning av Kajsa Grebäck, som har utbildat NOF-guider vid flera tillfällen tidigare.

Under utbildningen får du utveckla pedagogiken och ledarskapet som en guide behöver för att göra en guidning till ett äventyr och en fin upplevelse.

Håll utkik i Fåglar i Närke och på NOFs hemsida för mer information.

Ekoskådarna går in på slutspurt

Ekoskådningstävlingen i Närke går in i sin slutspurt för året.

Hösten här och det finns en hel del fåglar att kryssa som man kanske missade under våren. I år har 15 personer registrerat kryss på ekolistan i landskapet. Ekoskådningstävlingen är en lättsam krysstävling där man ska motiveras att cykel- eller gåskåda i stället för att ta bilen.

Ställningen den 10 september:

1. Staffan Gustavsson 186
2. Jonathan Waern 175
3. Johan Flodin 165
4. Ewa Georgii-Hemming 154
5. Urban Tholén 154
6. Ronnie Lindqvist 146
7. Bengt Andersson 145
8. Sandra Tengelin 144
9. Kent Halttunen 143

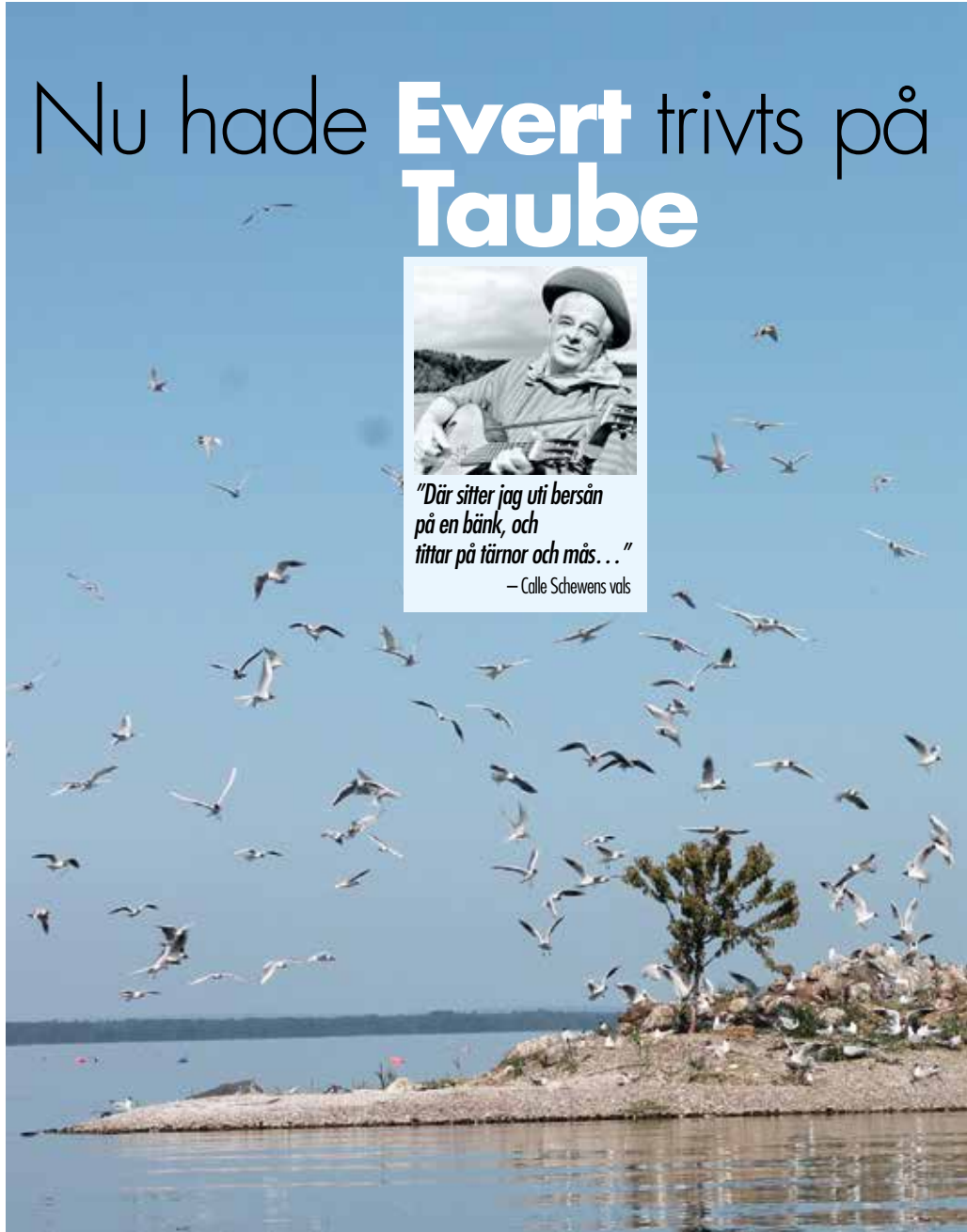

FOTO: TORBJÖRN ARVIDSON

”**Sannolikt är skarvbeståndet i Hjäl-maren relativt sta-bilt. Medeltalet för inventeringarna 2017–2023 är 1 206 bon, vilket motsva-rar omkring 6 000 individer under häcksäsong**”

I DIAGRAMMET ses skarvpopulationens utveckling i Näredelen av Hjälaren (blå staplar) sedan den började häcka i sjön 1996 (Sildén & Strand 2014). De röda staplarna är resultaten av de heltäckande sjöfågelinventeringarna 2015–2023. Den variation som syns mellan de röda staplarna beror huvudsakligen på underskattningar år 2015, 2019 och 2023, där den första inventeringen försökte räkna bon efter lövsprickningen och de andra två inte prickade in kulmen på häckningen.

LUNGERSBÅDAN är ett av de fågelskär i Hjälaren där riktigt många måsar och tärnor

FISKTÄRNOR och skratmåsar ökar i antal. Det visar den sjöfågelinventering som genomförts i Hjälaren. Fiskmåsar minskar medan antalet häckande gråtrut och havstrut är oförändrat. Antalet skarvbbon var färre i inventeringen; det kan bero på en sen vår.

TEXT: KENT HALTTUNEN

Sommaren 2023 var det femte gången som Hjälarens fågelskär inventerades. Totalt inventerades 80 olika fågelskär, vid den första undersökningen 2015 fanns fåglar på 79 olika skär.

Sedan den första sjöfågelinventeringen 2015 i Hjälaren har antalet kolonihäckande fiskmåsar minskat stadigt, och 2023 räknades bara 83 individer. Även nationellt har arten minskat och är sedan 2020 kategoriserad som NT,

”Nära Hotad” i svenska rödlistan (SLU Art-databanken 2024).

Det är väldigt få fiskmåsar i varje koloni (i medeltal 2,6), ofta bara ett eller två par i kolonier nära mänsklig aktivitet som farleder eller sommarstugeområden.

Mer än fördubbling

Däremot går det fortsatt bra för fisktärnorna i Hjälaren, och 2023 räknades 991 revirhävande individer på 48 fågelskär. Det är mer en fördubbling av antalet individer sedan den första inventeringen 2015 och en ökning på 15 procent sedan förra inventeringstillfället 2021. En möjlig felkälla (till överskattning) är den sena och kalla våren. Om båda föräldrarna i paret finns vid den tilltänkta boplatsen men häckningen inte riktigt kommit i gång, så räknas fler individer på lokalen jämfört med längre fram på säsongen då den ena ruvar medan den andra födosöker. Fisktärna är ju en art som

skären i Hjälmar

Skedstork över Pepparholm.
(Montage).

■ **Rekordmånga fågelarter häckar i år på Peberholm/Pepparholm. Det visar den inventering som genomförts på den konstgjorda ön vid Öresundsbron.**

När Öresundsbron byggdes i slutet av 1900-talet skapades även en konstgjord ö med jord från Öresunds botten. Ön fick namnet Peberholm/Pepparholm. Sedan dess har ön inventerats regelbundet för att se hur livet utvecklas.

Ny art för 2023 var skedstorkar. Storkarna är kvar på ön i år och antalet häckande fåglar är nu uppe i 40 arter – ett nytt rekord på ön Pepparholm. Här häckar även bland annat stor-spov, strandskata, silltrut och större strandpipare.

– Skedstorken anlände tidigt till Peberholm i år. De första paren kom redan i mars. En kartläggning av beståndet med drönare visade 13 häckande skedstorkar i maj. De utnyttjar övergivna skarvbon på södra sidan av ön, säger Hans Ohrt, miljöspecialist på Öresundsbron.

En av anledningarna till de många häckande fåglarna på ön är att det sedan 2021 genomförs röjning av buskage och mindre träd på knappt tio procent av öns areal för att även gynna fåglar och växter som trivs i öppna och ljusa områden.

– Naturen på ön får till stor del fortsätta att sköta sig själv precis som tidigare, och det är viktigt att vi värnar det och ser hur natur utvecklas utan mänsklig inblandning. Men med varsam röjning kan vi konstatera att flera av arter som tidigare försvunnit nu återvänder, säger Bengt Hergart, anläggningsdirektör på Öresundsbron.

Pepparholm är ungefär 130 hektar stor och fyra kilometer lång. Den skapades som en del av Öresundsförbindelsen där bron övergår i en tunnel.holm i ett Natura 2000-område.

häckar. Vid inventeringen räknades det till 330 skratmåsar, 130 fisktärnor och 3 fiskmåsar.

kulminerar lite senare på sommaren.

Lite överraskande var antalet revirhävande skratmåsar i Hjälmar 2023 hela 1 531, vilket bara är sex procent färre än rekordåret 2019 då de var 1 625. Antalet har ökat under den åttaårsperiod inventeringen omfattar. Däremot var det rekordfå kolonier 2023, endast 29 stycken. Tidigare inventeringar har gett uppåt 40 kolonier med skratmåsar. Skratmåskolonier i Hjälmar är oftast blandade med fisktärnor, som till exempel på Ringhällen med 50 fisktärnor och 120 skratmåsar.

Antalet gråtrutar och havstrutar visar inga stora förändringar vid inventeringen.

Före lövsprickningen

Inventeringarna sker i juni månad, men räkningen av antalet skarvbon måste genomföras tidigare innan lövsprickningen har kommit i gång. I år räknades skarvbona den 5 maj för att något kompensera för den sena och kalla

våren. Normalt sett sker inventeringen något tidigare. Antalet skarvkolonier i Hjälmar är oförändrat jämfört med 2021, alltså nio. Trots det var det avsevärt färre aktiva bon 2023: 1 086 jämfört med 1 315 år 2021. I de markhäckande skarvarnas bon kunde man se att det endast var ägg, även kläckningen var senare än normalt. Resultatet 1 086 aktiva bon ska alltså ses som en underskattning av beståndet. Sannolikt är skarvbeståndet i Hjälmar relativt stabilt. Medeltalet för inventeringarna 2017–2023 är 1 206 bon, vilket motsvarar omkring 6 000 individer under häcksäsong.

I Sverige som helhet fanns det 2023 minst 74 753 aktiva skarvbon fördelade på 218 kolonier, vilket innebär att 1,6 procent av skarvarna finns i Hjälmar. Av den nationella inventeringen framgår att antalet skarvarna ökat i Vättern och Mälaren under den senaste tioårsperioden. I Hjälmar är antalet skarvar stabilt, medan antalet minskar i Vänern.

FOTO: SUSANNE ERICSSON

Hjälp en kompis hitta en bostad!

■ **Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har alltid ett välfyllt lager av fågelholkar, gjorda av våra duktiga holkstillverkare.**

Vi har vår lokal fylld av holkar till småfåglar, starar, grå flugsnappare, tornseglare, knipor, rödstjärt, spurvugglor, fladdermöss och kattugglor. Småfågelholkarna passar bland annat blåmes, talgoxe, nötväcka, entita och svartvit flugsnappare. Uggleholkarna passar även knipa och storskrake. NOF åtar sig även tillverka specialholkar efter beställning. NOF kan även åta sig att sätta upp holkar åt till exempel större företag och kommuner, mot ersättning.

Säg gärna till släktingar, grannar och arbetskamrater att det nu är dags att placera ut nya bostäder åt våra vänner fåglarna.

Hör av dig till vår försäljningsansvarige: Bengt Andersson, 070 693 33 65.

Med Swish blir det lättare att betala

swish

■ **Med Swish i din mobil är det enkelt att betala till NOF.**

Swish kan du använda när du ska ge ett bidrag för fågelguidning, betala fågelresan eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågelfond. Eller du kanske vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish.

NOFs Swishnummer: **123 02 90 361**

Tips: Lägg in numret och namnet under dina kontakter i mobilen så är numret lätt att nå!

Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av bankgiro **5747-3357** som vanligt när du ska betala till NOF.

FOTO: KENT HALTONEN

SÅ HÄR kan det se ut när hussvalor hittar nya platser för att bygga sina bon: mellan u-balken och den korrugerade industriplåten.

Hotade hussvalor hittar nya boplatser

VARANNAN hussvala har försvunnit under de senaste 20 åren. Brist på lämpliga boplatser är en orsak, och nu söker sig hussvalan allt oftare till industribyggnader för att häcka.

TEXT: RONNIE LINDQVIST

Det finns två svalor (tornseglare tillhör en egen familj) som lever nära människan – ladusvala och hussvala. Den förstnämnda känns igen på en heltäckande mörkblå rygg och långa stjärtspröt, medan hussvalan har en stor vit fläck ovanför stjärten, som saknar de långa spröten som hos ladusvalan.

Arterna skiljer sig också åt på en annan viktig punkt. Ladusvalan verkar inte minska nämnvärt i Sverige, medan det för hussvalan ser "jättedåligt" ut. Det säger Niklas Aronsson, redaktör för BirdLife Sveriges medlemstidning Vår Fågelvärld.

– På 20 år har hussvalan backat med 51 procent och de senaste tio åren är nedgången 19 procent. Det ser likadant ut i resten av Europa. Anledningarna är flera. Det finns färre insekter i jordbrukslandskapet där de födosöker. Det påstås också att det kan vara försämringsförhållanden på övervintringsplatser i södra Afrika,

men jag tror att det är gissningar. Det finns också färre lämpliga platser för deras häckning nu, och så har de mindre möjlighet att bygga sina bon om de väl hittar en lämplig plats.

Hussvalan bygger gärna sina bon regnskyddade under djupa takutsprång, ofta på rappade vita ladugårdar. Men den typen av byggnader håller på att försvinna. Därför har hussvalan letat sig till nya boplatser. Ofta är det industribyggnader, där fåglarna bygger bon mellan u-balkarna och den kraftiga korrugerade plåten. Ett exempel är butiksbyggnader i Mariebergs köpcentrum. Ett annat är Örebro flygplats, där de två senaste årens största ansamlingar av hussvalor har rapporterats.

Häckningstorn

Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har låtit sätta upp två häckningstorn avsedda för hussvalor i Oset och Tysslingen, men tyvärr har det än så länge inte gett några positiva resultat.

Inför årets häckningssäsong riktade NOF ett upprop i föreningens medier att rapportera häckande hussvala, vilket fick ett fint gensvar. År 2023 rapporterades elva häckningsplatser och 2024 ökade det till 17 platser. Ökningen är glädjande. Däremot går det inte att avgöra om häckningarna blivit fler eller om ökningen beror på bättre bevakning och rapportering.

Backsvalorna häckar i Osetbrinken – till slut

FOTO: LARS ANDERSSON

I ÅR, efter tre år, blev det äntligen en lyckad häckning av backsvala i den anlagda sandbrinken som NOF varit med och finansierat.

EFTER TRE ÅR blev det äntligen en lyckad häckning i den anlagda sandbrinken i Oset. Tre hål grävdes ut av svalorna, men det blev bara ett hål där ungar matades.

TEXT: RONNIE LINDQVIST

För tre år sedan, år 2021, anlades två backsvallebrinkar på Näsbyängen i Osets naturreservat i Örebro. Anläggningen delfinansierades av Närkes Ornitologiska Förening, NOF, bland annat med en del av inkomsten från boken Närkes Fågelvärld.

Erfarenheter från andra liknande anläggningar visade att det kunde ta ett par år innan svalorna hittade platsen och etablerade sig. Och nu i år, tredje sommaren, häckade backsvalan för första gången i en av brinkarna i Näsby som ligger i de västra delarna av Oset.

Backsvalan är den art av svalorna som minskat mest i Sverige. Orsaken är oklar, men födobrist spelar troligen en betydande roll. Det är känt att backsvalan gärna och ofta byter häckningsplats. Kanske växlar tillgången till föda växlar mellan åren och platserna. De senaste åren har vi sett att kolonier plötsligt övergett sin etablerade häckningsplats till förmån för en annan. En annan orsak är att många mindre grustag med lämpliga sluttningar inte längre är i bruk.

Varför kom inga svalor till våra brinkar i Oset i Örebro? En tanke var att lutningen inte var optimal. Ihop med förvaltaren av naturreservatet bestämde vi att göra en av brinkarna mer brant, vilket skedde tidigt under våren 2024.

Den 7 juni sågs backsvalor börja gräva i den brantaste delen. Tre hål grävdes av två par. Ett av paren gav upp, men det andra fortsatte att kämpa på vilket gav resultat. Föräldrarna matade ofta, vilket tyder på att de hittade tillräckligt med insekter i området. De sågs även transportera bort spillning från ungarna. Vid något tillfälle sågs en eller två ungar i boöppningen, och en unge sågs flyga ur boet.

Håller tummarna

Inför nästa år ska även den andra sandbrinken göras brantare och vi får hålla tummarna för att backsvalorna återkommer även nästa säsong.

BACKSVALAN

Backsvalan häckar över hela Sverige, men antalet kolonier har minskat dramatiskt under de senaste 20 åren. Det förklaras av att många grus- och sandtag i södra och mellersta Sverige numera har upphört och att kanter där backsvalan häckade, har släntats av. I Norrland häckar backsvalan oftast i strandbrinkar. I Närke har det också varit en kraftig nedgång av backsvalkolonier. Vid Atlasinventeringen som genomfördes 1974–1984 fanns det kolonier i 61 olika rutor (5x5 kilometer), men vid Atlasinventeringen 2005–2015 hade dessa minskat till 22. I år finns bara två kolonier (Eker och Atle) rapporterade vid sidan av häckningen i Oset.

NOFs FB-grupp över 1500-vallen

NOFs Facebookgrupp har nu passerat 1 500 medlemmar i gruppen.

Tanken är att NOFs Facebookgrupp ska vara ett komplement till föreningens tidskrift Fåglar i Närke, och till hemsidan. I NOFs Facebookgrupp finns lite tips om saker som händer, till exempel arrangemang inom Närkes Ornitologiska Förening, men också andra aktiviteter som rör fågelskådning. Här delar vi också bilder och andra skådarupplevelser, eller ställer frågor som rör fåglar.

Facebookgruppen har en del fördelar, man kan till exempel lägga upp flera bilder från naturupplevelser med anknytning till fåglarna i landskapet. Det går också att föra debatter inom gruppen – det går inte på hemsidan.

Gruppen är en sluten grupp, man måste gå med i gruppen för att se vilka diskussioner som pågår. Anledningen är att vi vill slippa reklam och annat som kan upplevas som besvärande och som inte tillhör syftet med gruppen.

Vid sidan av att gå med i NOFs Facebookgrupp är du alltid välkommen som medlem i vår förening.

Fåglarna krymper – inte klimatets fel?

De senaste årtiondena har hundratals fågelarter krympt.

Forskarna har länge trott att det allt varmare klimatet är anledningen till att djuren krymper. En ny studie från Lunds universitet visar att det nog inte stämmer.

Den nordamerikanska fläckskogstrasten (Wood Thrush) är en av de arter som under de senaste decennierna krympt i storlek. Eftersom det teoretiskt sett är enklare för ett mindre djur att hålla huvudet kallt, har forskarna tolkat detta som ett resultat av de stigande temperaturerna.

– Med hjälp av data från en högprofilerad studie har vi lyckats modellera hur stor krympeffekten är på fåglars förmåga att avge och producera värme. Slutsatsen är att det är osannolikt att djuren krymper för att bli bättre på att klara stigande temperaturer, säger Andreas Nord, biologiforskare vid Lunds universitet.

När fältornitologins fader, Erik Rosenberg, dog 1971, startades en insamling till hans minne. Året därpå bildades Stiftelsen Erik Rosenbergs Naturvårdsfond. Tanken var att förvalta pengarna och dela ut avkastningen varje år. Priset delades ut till någon eller några som gjort förtjänstfulla insatser inom naturvården.

Avkastningen på pengarna blev allt sämre på 2010-talet, och Stiftelsen hade svårt att få in nytt kapital. För att rädda priset tog Närkes Ornitologiska Förening, NOF, över ansvaret 2022 och då delades Erik Rosenbergs naturvårdspris ut i samband med Rosenbergdagarna i Örebro. I år får Leif Bertilsson ta emot priset för arbetet med pilgrimsfalkar i Väster-närke.

– Att rädda den utsatta pilgrimsfalken är en så viktig symbolfråga. Därför känns det väldigt bra att få dela ut priset till falkgänget i Väster-närke med Leif Bertilsson i spetsen. Det är en stor och viktig insats de har gjort, säger Anders Nydahl, ordförande i NOF.

Tidigare pristagare

1976	Lennart Ahlén
1977	Lars-Erik Olsson
1978	Tore Hanson
1979	Per Olof Swanberg
1980	Arthur Leidgren
1981	Nils Dahlbeck
1982	Jan Sondell
1983	Arne Blomgren
1984	Sven Wahlberg
1985	Knut Borg
	Ingvar Andersson
1986	Föreningen Kvismare Fågelstation
1987	Karl Borg
	Alf Johnels
	Torbjörn Westermark
1988	Gunnar Brusewitz
1989	Göran Bergengren
1990	Rolf Pettersson
	Nils Pers
1991	Jan Pettersson
1992	Ulla Falkdalen
1993	Åke Carlsson
1994	Carl-Fredrik Lundevall
1995	Thomas Landgren
1996	Lambart von Essen
1997	Carl-Cedric Coulianos
1998	Tommy Knutsson
1999	Claes Andrén
	Göran Nilsson
2000	Lars Broberg
2001	Sten-Ove Pettersson
2002	Håkan Johannesson
2003	Leif Nilsson
2004	Nils Lundmark
2005	Dan Zetterström
2006	Evastina Blomgren
2007	Björn Olsen
2008	Torbjörn Eriksson
	Stefan Eriksson
2009	Staffan Ulfstrand
2010	Karin Persson
2011	Ulf T. Carlsson
2012	Gigi Sahlstrand
	Eva Stenvång Lindqvist
2013	Nils Forshed
2014	Carl-Anders Lindstén
2015	Magnus Ullman
2016	Claes U. Eliasson
2017	Familjen Thomas, Berit och Adam Arnesson
	Staffan Ullström
2019	Vattenriket Kristianstad
2022	Mats Rosenberg

”Mäster”
Erik Rosenberg.

Rosenbergpriset

GRATTIS! Erik Rosenbergs naturvårdspris tilldelas i år Projekt Pilgrimsfalk i Väster-närke. Entusiasterna med Leif Bertilsson i spetsen har genom mödosamt arbete under många år lyckats få den utrotnings-hotade pilgrimsfalken att åter börja häcka i vårt landskap. Priset på 20 000 kronor delades ut i samband med Rosenbergdagarna i september.

TEXT OCH FOTO: KENT HALTTUNEN

För över 60 år sedan försvann pilgrimsfalken som häckfågel från Närke. Många, bland andra Erik Rosenberg, trodde inte att den skulle återkomma. Användningen av DDT och andra miljögifter gick hårt åt världens snabbaste fågel och det fanns bara några få häckande par kvar i Sverige.

Men några entusiaster i landet ville annat. År 1972 startade Naturskyddsföreningen Projekt Pilgrimsfalk för att rädda arten. På Nordens Ark i Bohuslän födde man upp pilgrimsfalkar som sedan sattes ut på olika platser i landet.

Projektet med att sätta ut falkungar var lyckat med goda resultat i bland annat Dalarna. I början av 2000-talet kom en förfrågan om att även börja sätta ut falkar i Mellansverige.

I Väster-närke fanns några entusiaster som tände på idén. Leif Bertilsson från Kälkesta utanför Fjögsta var en av de som ville jobba med falkarna. De åkte på studieresor till Dalarna och västra Sverige, och till Nordens Ark för att bygga upp kunskap. Och man började leta efter lämpliga platser i landskapet, främst på naturliga klippbranter i Kilsbergen. År 2004 påbörjades planeringen för utsättning av falkungar, och man fastnade för att sätta ut dessa i västra delarna av Kilsbergen. Det genomfördes möten med alla markägare och boenden i området, en så kallad hackbox byggdes och fraktades upp i det otillgängliga skogsområdet. Ett omfattande bevakningsschema upprättades. Det var ett dygnet-runtschema den första veckan, och daglig tillsyn med stödmatning under ytterligare fem veckor.

De första falkungarna kom till Väster-närke 2006. Under fem år tog man emot 17 falkungar som sattes ut i Kilsbergen. Men resultatet var inte lyckosamt, bland annat på grund av predation av duvhökar.

År 2011 hittade entusiasterna en ny plats för utsättningen av falkungar: uppe på silon vid Fjögsta. Under åren 2011–2017 fortsatte det omfattande arbetet med att sätta ut unga pilgrimsfalkar i Väster-närke; under några år utplacerades till och med två kullar per år. Totalt sattes 48 unga pilgrimsfalkar ut och arbetet med att mata och bevaka ungarna krävde stora insatser av entusiasterna i Väster-närke. Tanken var att falkungarna skulle etablera sig i närområdet och åter börja häcka i landskapet.

För sex år sedan, 2018, gav arbetet äntligen resultat. Då etablerade sig ett par i Väster-närke, och redan 2019 började paret häcka framgångsrikt i Fjögsta. De tre första åren fick paret ut tre ungar varje år. Under 2022 och 2023 fick paret ut fyra ungar som alla kom på vingar. I år lyckades paret i Fjögsta få ut tre flygfärdiga ungar.

Under de 12 år utsättningarna av falkungar pågick i Väster-närke la entusiasterna ner över 200 timmar av ideellt arbete varje år. De har också på olika sätt, bland annat genom medierna spridit kunskap om pilgrimsfalkarna och deras utsatta situation.

Följer med webbkamera

Sedan tre år tillbaka har man installerat en webbkamera vid häckningsplatsen, vilket inneburit att alla som vill kan följa pilgrimsfalkarnas återkomst som häckfågel i landskapet.

Pilgrimsfalken är på många sätt en symbolart för biologisk mångfald. Den var på väg att försvinna från landet på 1960-talet. Erik Rosenberg var en av dem som slog larm om miljögifterna. Idag finns över 500 häckande par i Sverige, tack vare entusiaster som ville annat.

Pilgrimsfalksprojektet Väster-närke har drivits av Naturskyddsföreningen i Örebro län och Närkes Ornitologiska Förening. Över 50 personer har på olika sätt varit delaktiga, men den drivande kraften under alla år har varit Leif Bertilsson från Kälkesta.

Motivering: ”Projekt Pilgrimsfalk i

Väster-närke har bidragit till det som många trodde var omöjligt: att rädda pilgrimsfalken. Genom ett mödosamt arbete med att placera ut unga falkar under många år har man åter fått pilgrimsfalken att börja häcka i Närke. Entusiasterna i Projekt Pilgrimsfalk visar att det går att vända negativa trender i naturen.”

-24 går till **Leif B.**

LEIF Bertilsson med en ung pilgrimsfalk i Fjugesta som just har ringmärkts. Leif får ta emot Erik Rosenbergs naturvårdspris på 20 000 kronor.

EFTER MÅNGA ÅRS arbete med att sätta ut falkungar i Västernärke har pilgrimsfalken åter börjat häcka framgångsrikt i Fjugesta. Här ses några unga pilgrimsfalkungar som är cirka 14 dagar gamla.

Kursledaren Lars Johansson med en rödhake i handen. FOTO: ANITA BERG

Fler får chans att ringmärka fåglar

Under sensommaren och hösten har NOF genomfört en praktisk utbildning för de som är intresserade att lära sig mer om hur det går till att ringmärka fåglar.

Vid sju tillfällen har en grupp på tio personer under ledning av Lars Johansson erbjudits att hänga med till Äsön för att se och lära hur det går till när personal från Kvismare fågelstation ringmärker.

– Det är intressant och spännande att komma så nära fåglarna, säger Anita Berg som är en av dem som deltagit i utbildningen.

Deltagarna får lära sig hur det går till att sätta upp näten på fångstplatserna, hur man plockar fåglarna ur näten på ett varsamt sätt, hur man mäter och väger fåglarna samt hur de förses med en ring. Ibland hittar man redan ringmärkta fåglar, de kontrolleras också. Alla uppgifter protokollförs och blir sedan ett underlag för fågelforskningen.

– Generellt sätt har det varit ganska få fåglar som ringmärkts, inte alls som förr i tiden. Det kan ha att göra med förändringar i biotopen på Äsön. Men i sommar har det avverkat på ön och vi hoppas att det ska gynna fåglarna, säger Lars Johansson. Under årets ringmärkning är det noterbart att det är väldigt få rörsångare jämfört med tidigare år.

– Jag konstaterar också att vi ringmärkt lika många gransångare som lövsångare, berättar Lars Johansson.

Fältsångaren – ny art för Närke

■ **Första fyndet – av en slump! Så gick det till när Närke fick en ny art i somras.**

Tidigt på morgonen den 28 juni 2024 var personal från Kvismare fågelstation ute för att ringmärka trastsångare. Det är ett av projekten som Kvismaren fågelstation ansvarar för, och fångstnät var uppsatta bland annat på Värstamaden i Kvismaren.

Prio 1 var att ringmärka och kontrollera trastsångare. En van plockare tog några bilder på den fångade fågeln. Eftersom man bara var ute efter trastsångare släpptes den udda fågeln.

Först senare, när andra vana skådare tittade på fotografierna, förstod man att det var en adult fältsångare. Bingo!

Få fåglar räddade i oljekatastrofen

■ **Endast nio fåglar kunde räddas och släppas ut efter oljekatastrofen 2023 – men det är okänt hur många som dog.**

Det visar en ny rapport om "Marco Polos" grundstötning utanför Blekinge.

I en rapport från Sölvesborgs kommun framgår det att olyckan inträffade när många flyttfåglar rastade längs Sölvesborgs stränder – ett viktigt område för fågellivet.

25 fågelarter drabbades, men hur många fåglar som dog är oklart.

Rapporten visar också att Kustbevakningens agerande försvårade fågelräddningen. Några dagar efter olyckan sköts oljeskadade fåglar med vapen utan ljuddämpare. Många oljeskadade fåglar skrämdes då i väg av skotten och spred sig till ett större område.

Fåglarna har hittat nya våtmarkerna i Mellringe och Heden

NU BÖRJAR våtmarkerna vid Heden och Mellringe ta form. Trots att de inte riktigt är klara ännu, har ändå fåglarna hittat hit. Det senaste året finns över 100 olika fågelarter noterade.

TEXT: PETER ÅSLUND

Det är en av de sista dagarna i augusti när jag cyklar från Haga centrum efter den raka Älvtomtabäcken genom Björkhaga och fram till Mellringe IP för att träffa Per Wedholm. Han är Örebro kommuns projektledare för arbetet med att utveckla våtmarkerna vid Heden och Mellringe i de västra delarna av staden.

Rönnbärsklasarna lyser röda och buskskvätter flyger tätt över snåren när jag hittar Per vid den nya Mellringe våtmark.

– Ser du gluttsnäppan där i strandkanten, hälsar han innan jag slår mig ner i gräset för en pratstund.

Tre års arbete

I tre år har Per arbetat med projektet och det börjar närma sig slutet.

– Nu håller vi på och fyller upp dammen här vid Mellringe. Det sker på naturlig väg genom att avleda en del av bäckens flöde in i den nyanlagda dammen, berättar Per.

– Nästan klart, men det kommer alltid att finnas saker att förbättra och färdigställa, som till exempel gång och cykelvägar runt Mellringedammarna. Det kan dröja en stund. Däremot är Hedens våtmark i princip klart och invigningen planeras till slutet av september.

Vi sitter och ser ut över den nya dammen som ska se till att utjämna flödena i Älvtomtabäcken. Per berättar att den färdigställdes i april i år och att ett av huvudsyftena med projektet är att minska risken för översvämningar genom att fördröja vattnets väg ner mot Svartån.

Ett annat viktigt syfte är att minska utflödet av näringsämnen, främst fosfor, i Svartån. Detta tillsammans med att de geotekniska markförhållandena närmast bäcken omöjliggör byggnation, har medfört ett planbeslut om att området ska utvecklas för biologisk mångfald och naturvård samtidigt som man minskar översvämningensrisken och binder näringsämnen i våtmarkerna.

Det är ett relativt stort område vi befinner oss i som sträcker sig cirka en kilometer längs bäcken och med en bredd av cirka 100–200 meter. När vi vandrar in i Hedens våtmarker så möts vi av slingrande gångstigar mellan de olika dammarna kantade av anlagda ängsmarker, där man sätt in ängsfrö för att gynna insekter och fjärilar. Och just denna varma dag är det full aktivitet på fjärilar och sländor. En storfläckig pärlemorfjäril, puktörneblåvingar, nässelfjäril, rovfjäril med flera seglar över den insådda och nyslagna ängsväxtligheten. Per Wedholm pekar ut dammen där rörhönorna häckar. Fyra ungar är fortfarande kvar. I en annan damm hittar vi ytterligare två ungar. Även sångsvan och svarthakedopping har häckat liksom skrattnås, som etablerat sig på de små anlagda öarna i den största dammen på Heden. Även blåhake har noterats under höststräcket.

Så skådar du bäst

Pers tips till fågelskådare är att vandra runt i området och titta efter doppingar och vadare och att även besöka omgivningarna, där det finns törnskata, buskskvätter, gulspurv med mera. Under våren är det bra grod- och paddlek i dammarna. För närvarande planeras inget fågeltorn eller någon utsiktsplattform, men det finns bra platser om man vill ha utblick över området. Vid Hedens våtmarker erbjuds en liten höjd i södra änden och en liknande plats i norra änden samt en plats med kvällssol, grill och en brygga på dammens östra sida.

För att ta sig hit rekommenderas cykel, då kan man också ta sig runt i området på ett enkelt sätt. Bilburna parkerar lämpligen vid Mellringe IP.

112 obsade arter

Och listan över intressanta observationer vid Hedens våtmark under det senaste året lovar gott, bland de 112 observerade fågelarterna finns följande godbitar: stäpphök, röd glada, årta, sjöorre, smådopping, skäggdopping, strömstare, försärla, kärrsångare, trädlärka och vinterhämling.

När det gäller häckande fåglar har följande arter noterats: sångsvan, grågås, gräsand, snatterand, knipa, svarthakedopping, rörhöna, sothöna, fiskmås, skrattnås, fisktärna, tofsvipa, mindre strandpipare och sädesärla.

PROJEKTLEDAREN Per Wedhom har jobbat under flera år för att skapa två nya, fina våtmarker vid Heden och Mellringe.

FOTO: PETER ÅSLUND

FÅGELPERSPEKTIV på Hedens våtmark. Mitt i bilden blänker fosfordammen.

SVARTHAKEDOPPINGARNA har hittat till den nya våtmarken vid Heden, liksom många andra våtmarksfåglar. Foto: Per Wedholm

HITTA: Våtmarkerna ligger i anslutning till Älvtomtabäcken.

Gräshoppsångare på nedgång

JONAS ENGZELL har under 20 års tid inventerat nattfåglar längs Kumlaån. Inventeringarna visar bland annat att gräshoppsångaren är på väg att försvinna i området. Samtidigt går det bra för andra arter, bland annat kärrsångaren. Här beskriver Jonas själv sina mångåriga observationer:

Bakgrund

Kumlaån är en fortsättning på Ralaån, som rinner från Hallsberg upp mot Kumla. Exakt var namnbytet sker är dock lite oklart. Jag började besöka det nu aktuella området redan under början av 1980-talet, eftersom man kunde höra både gräshopp- och kärrsångare här. Arter som då ännu inte etablerat sig i Björka lertag, men som här fanns på rimligt avstånd från hemmet. Området runt kvarnen, som ligger en liten bit uppströms på nu inventerat område, var även ett av få ställen där man med lite tur kunde få se strömstare i Kumla om vintrarna (andra vintrar på den tiden) och försärla om somrarna.

Många av barndomens besök skedde tillsammans med Jonas Melin eller Göte Levin. Förr var det mer av ett äventyr att nå området. En smått folkilsken get borta vid Nykvarn lever kvar i minnet, liksom minnet av på taggtråd uppslitna regnbyxor och krossad glastermos med varm choklad i. I dag tar man sig enkelt ut till området via en gång- och cykelväg.

Fram till min flytt från Kumla 2002 mot Blekinge (och sedermera till Skåne) var området ofta ett mål för mina kvällspromenader. Men jag gjorde inga regelrätta inventeringar utifrån någon mer standardiserad metodik.

År 2005 påbörjade jag en standardiserad inventering av området. Huvudsyftet var att inventera gräshoppsångare i området. Detta som ett komplement till mina studier av arten i Björka lertag. Det avgjorde hur inventeringsmetodiken lades upp. Men när jag ändå var på plats, noterades även andra nattsjungande fågelarter på inventeringskartorna. Denna inventering löpte på fram till 2019 (15 år), och resultatet av studierna av gräshoppsångarna finns nu publicerat i Ornis Svecica, om någon är intresserad att läsa mer om det. Efter ett uppehåll 2020, återupptog jag inventeringen igen år 2021. Här presenterar jag nu främst resultat och några kommentarer kring övriga arter än gräshoppsångarna och en uppdatering kring den sistnämnda för åren 2021–2024.

Metodik

Min inventering baserades på den metod som Kvismare fågelstation använde sig av för att inventera gräshoppsångare 1976–1978 (Petersson och Sondell 1979). Jag gjorde tre besök varje år i maj och juni. Från 2008 gjordes dessa under tre distinkta tidsperioder: ett besök i början på maj, ett i mitten till slutet på maj och ett besök i början på juni.

Vid varje besök gick jag långsamt längs samma vägar/stigar och gjorde korta femminuters stopp så att hela området kunde lyssnas av. Sjungande hanar noterades på en karta. För att räknas som ett besatt revir, måste hanen noteras vid minst två av tre besök. För att bekräfta sent anlända hanar, som noterades först under tredje besöket, krävdes vissa år ett fjärde besök. Här skiljer sig min inventering lite från den från Kvismaren. Där gjordes två inventeringar och ett tredje besök till hanar som bara hörts vid ett av två tillfällen innan.

För kornknarr och näktergal, som hörs långt, samlades data in både för de hanar som satt och sjöng i själva inventeringsområdet, men även för de som hördes från den vidare omgivningen (när man själv befann sig i inventeringsområdet) noterades. För kornknarr och morkulla har jag sänkt ribban till att de måste noteras vid minst ett av tre besök.

Jag har försökt undvika dåligt väder, men en del besök har av praktiska anledningar ändå gjorts i sämre väder. Inventeringarna har startat antingen sent på kvällen eller tidigt på morgonen. Åren 2005–2019 låg median starttid på kl. 23:00 (n = 24) eller kl. 04:30 (n = 14).

Diskussion

Metodiken har sina för- och nackdelar. Den lämpar sig rätt väl till att följa trender över tid, men är ingen revirkartering baserad på tiotal besök eller fler. Vissa arter kan underskattas med denna metodik. Det är dock numera rätt vanligt att fågelinventeringar inför olika exploateringar utförs med 1–3 besök under häckningstid.

✓ Kornknarr

Som framgår av tabellen har jag endast noterat kornknarr under fyra av 19 inventerade år. Arten har ingen statistiskt säkerställd trend i området.

År 2015 sticker ut då tre olika hanar spelade i området samtidigt. Precis som för näktergalen räknades här hanar in som satt utanför det egentliga inventeringsområdet, då de satt i omgivande åkermark.

✓ Morkulla

Alla observationer rör spelflygande hanar. Vissa år ingår området som en del av en hanes revir. Arten har ingen statistiskt säkerställd trend i området.

✓ Näktergal

Eftersom arten hörs på långt håll, kan man även höra hanar som sjunger ifrån Blacksta när man står mitt i inventeringsområdet.

Jag har därför delat upp observationerna av näktergal på hanar som sjungit i området, och totalt antal noterade hanar, som även inkluderar hanar som sjungit utanför inventeringsom-

RESULTATTABELL 2005–2024

Arter markerade med **roda** siffror uppvisar en statistiskt säkerställd negativ trend i området.

Arter med **gröna** siffror uppvisar en statistiskt säkerställd positiv trend i området.

Arter med svarta siffror har ingen statistiskt säkerställd trend.

Art	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	Trend		
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2			
	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	
Kornknarr	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	3	0	0	0	0	-	0	0	0	→	
Morkulla	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	-	0	0	0	1	→
Buskskvätta	-	-	-	-	-	-	1	0	1	3	0	1	1	1	0	-	0	0	0	0	→
Näktergal (totalt)	0	0	0	0	0	2	2	3	1	2	0	1	2	0	0	-	0	2	0	2	→
Näktergal	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	-	0	1	1	1	↑
Gräshoppsångare	4	2	2	3	3	2	1	2	0	1	1	3	2	1	1	-	0	1	2	0	↓
Flodsångare	1	0	1	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	→
Sävsångare	0	0	0	5	3	1	2	2	2	1	2	1	0	0	0	-	1	1	0	1	↓
Kärrsångare	0	2		0	1	1	2	1	2	4	2	1	1	3	3	-	3	1	4	2	↑

– kärrsångaren har positiv trend

KUMLAÅN har inventerats på nattfåglar under många år av Jonas Engzell. Han har vandrat längs en sträcka på cirka 500 meter och lyssnat efter nattaktiva fåglar.

FOTO: JONAS ENNGZELL

KUMLAÅN – INVENTERINGSOMRÅDET

Det inventerade området är på ungefär 47 hektar och omfattar en cirka 500 meter lång delsträcka av Kumlaån, nedströms från Nykvarn. I denna del har Kumlaån behållit sin naturligt slingrande bana. Vattnet rinner mestadels långsamt (även om det finns en liten mer forsande sträcka precis nerströms GC-bron). Den huvudsakliga livsmiljön för flertalet arter i denna inventering är den strandzon som omger ån, där den rinner fram genom ett åkerlandskap. Vegetationen i zonen mellan ån och den odlingsmark som omger ån, består mestadels av hög gräsvegetation inklusive bladvass och höga örtväxter såsom brännässla och älggräs. Det finns även en del hallonsnår, och träden längs ån domineras av klibbal.

Spår av bäver har varit ett tydligt inslag i landskapsbilden sedan 90-talet och bäver har även setts under många av besöken. En hydda

har under vissa år varit bebodd mitt i inventeringsområdet.

Faktum är att ån här, i alla fall runt millennieskiftet, höll en del fisk såsom gädda och abborre, men faktiskt även enstaka öring. Jungfrusländor av bägge arter ses ofta längs kanterna på ån. Framför allt blå jungfruslända kläcker vissa år (som 2024) ut i stor mängd.

Området ser i dag ut som på det tidiga 80-talet och samtidigt inte. Det mesta är sig likt, men skillnader finns. Riksvägen skär numera igenom Viaskogen och vägen löper sedan norr om ån. Den andra skillnaden är att det har byggts en gång- och cykelväg mellan Kumla och Sannahed. Den korsar både inventeringsområdet och ån. Men barndomens gamla traktorväg upp mot Blacksta finns kvar. Dock har den gamla lappade bron, där traktorvägen korsar ån, bytts ut mot en betydligt säkrare konstruktion.

rådet. Mellan 0–3 hanar per år har hörts och av dem har 0–1 hane sjungit i inventeringsområdet (medel på 0,9 respektive 0,26 hane per år och median på 0).

När jag analyserat data för det totala antalet sjungande hanar, så finns det ingen statistiskt säkerställd trend. Men en analys av hanarna som suttit i inventeringsområdet visar på en statistiskt säkerställd ökande trend 2005–2024 ($r_s = 0,54554$, $p = 0,01569$). Reviren i själva inventeringsområdet har således blivit mer frekvent besatta under åren.

✓ Buskskvätta

Från och med 2011 tog jag även med sjungande buskskvättor. Sedan dess har arten noterats med mellan 0–3 hanar per år (medel på 0,6 och median på 0). Arten har ingen statistiskt säkerställd trend i området.

✓ Sövsångare

Arten är noterad med 0–5 hanar per år (medel 1,2, median på 1). Arten uppvisar en statistiskt säkerställd vikande trend i området 2005–2024 ($r_s = -0,49436$, $p = 0,0437$).

✓ Gräshoppsångare

Den statistiskt säkerställda nedgången som jag noterade 2005–2019 (Engzell 2024), har fortsatt även fram till 2024. I år noterades inga sjungande hanar under inventeringen av detta satellitområde. Även mitt inventeringsområde i Bromölla stod tomt i år. Men i kärnområdet i Björka lertag var det i år minst 15 olika hanar/revir; inte långt från toppnoteringen från 2009.

✓ Flodsångare

Redan 1985 upptäcktes en flodsångare i området. Den upptäcktes av en slump när jag var på väg till en annan flodsångare som satt i Blacksta och som Thomas Eriksson tipsat om (Tack Thomas! Det tipset glädde en då 14-årig yngling). Jag hörde den sjunga i området mellan den 17 maj och 26 juni.

Arten är noterad under fyra av 19 inventerade år. Under två av dessa år har det funnits två hanar i området. Trots att de två reviren 2013 var de samma som reviren 2012, så var det olika hanar som besatte dem.

En av dessa hanar märktes den 10 juni 2013 med ringnummer CK 16764. Den kontrollerades 28 dagar senare och 138 km bort i Småland (Aneby, Ralången). Arten har ingen statistiskt säkerställd trend i området.

✓ Kärrsångare

Det har funnits med 0–4 hanar per år i området (medel 1,7 och median på 1,5). Arten visar en statistiskt säkerställd ökning 2005–2024 ($r_s = 0,5896$, $p = 0,0079$), även om antalet sjungande hanar varierar en del år från år.

✓ Kattuggla

Inventeringarna startade för sent på våren för att fånga in artens mest aktiva spelperiod. Kattugglor sågs dock under inventeringar både 2010 och 2013 (men ingen ropande uggle har hörts).

✓ Hornuggla

Tiggande ungar hörs långt, och 2009 hördes ungar borta från Viaskogens naturreservat.

REFERENSER

- Engzell, J. (2024). Territory occupation sequence and population change 2005–2019 in a satellite versus core area for Grasshopper Warblers, *Locustella naevia*. *Ornis Svecica*, 34, 46–55. <https://doi.org/10.34080/os.v34.22262>
- Pettersson J. & Sondell J. (1979). Gräshoppsångarens förekomst i Kvismaren 1961–1978. Verksamheten vid Kvismare fågelstation 1978. Meddelande 43: 3–8.

Getingar och göktytor

FLERA ÅRS erfarenhet med uppsättning av holkar för göktyta visar att ett noggrant val av holkmiljö är av största vikt för häckningsframgång. Ett felval kan innebära att holken får besök av ovälkomna gäster.

TEXT OM GÖKTYTOR och GETINGAR: P O WENDELSTAM

I ungdomsåren var jag med i en lokal fågelklubb. Ordföranden var en äldre man med något vresig läggning, som hade chefsupdrag inom Kooperationen. Vid ett möte frågade jag honom:

– Du, ska vi försöka bjuda in en duktig entomolog till ett föredrag?

Han tittade förvånad på mig och sade med myndig röst:

– Pär Olof – det här är en fågelförening!

Precis som att jag inte visste det. Egenskapen vidsynhet, eller på idrottsspråk ”split vision” var fullständigt obekant för honom. Nu är det ju så, som praktiskt taget alla skådare vet, så hittar man fåglar där de söker föda. Då tyckte jag, kunde det inte skada med lite kunskap om insekternas värld. På dessa platser kan man observera och studera fåglar under goda förhållanden. Där väljer de också att häcka och föda upp sina ungar.

Holkar där födan är

På senare år har jag fått flera erfarenheter sedan jag börjat sätta upp holkar avsedda för göktytor. Var någonstans ska jag uppsätta mina omsorgsfullt specialtillverkade göktyteholkar?

Svaret är lika enkelt som självklart. Där göktytan finner sin speciella diet, sin stapelföda, stora mängder av svart- och tuvmyror. Och var finns de? I steniga solbelysta hagmarker med väsentligen låg undervegetation.

Men av olika skäl måste holkar ibland flyttas, en inte alltför ovanlig anledning är att holken är placerad i en felaktig biotop eller att den på grund av naturens förändring inte längre är intressant för den tänkta målarten.

En augustidag begav jag mig tillsammans med min vän Åke Broström till en göktyteholk som satt i en liten slänt i kanten av en hagmark. Ett nyskapat naturreservat hade inneburit att en välfrekventerad stig ligger i omedelbar närhet och därmed stor risk för störningar. Holken var av så kallad skorstens-typ och satt fast med spännband.

Åke avvaktar några meter bakom mig när jag går fram till holken för att lossa spännbrygeln och ta ner holken.

Irriterade bålgetingar

Ur bohålet kommer några irriterade, ljudligt surrande respektingivande getingar. Strax ser jag att det är stora vackra gulbruna bålgetingar. Vad bra att de visade sig, nu gäller det att iakttäta försiktighetsmått och agera professionellt. Jag backar några meter, blir stående och funderar på nästa steg.

Åke som tyst bevittnat mitt försök säger oväntat:

– Det låg en filt i bilen. Jag går till bilen och hämtar den. Du kan kasta den över holken, sedan tar vi in den i bilen. Väl hemma så åker den insvepta holken med getingarna direkt ner i fryboxen.

Surrande ljudmatta

Ett beslutsamt, snabbt och effektivt agerande av mig är nu lösningen. På med skyddsglasögonen, rejäla handskar och huvudskydd; nu ska holken tas ned och rovdjuren avhysas. Försiktigt närmar jag mig holken, och möts plötsligt av en stark, surrande ljudmatta.

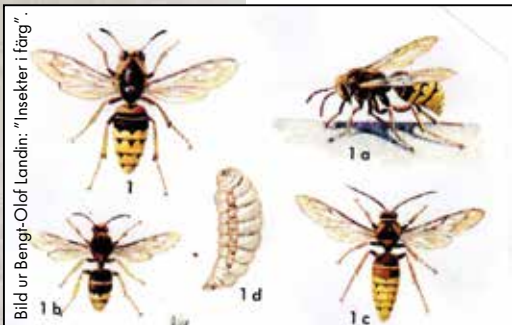
Från ingenstans dyker en stor vaktstyrka upp av bålgetingar och formerar sig i en halvcirkel kring holken. De ser ut som stridsberedda attackhelikoptrar. Varningssignalen är uppenbar:

”Hit är du välkommen, men inte ett steg längre!”

Åke ser fortfarande märkbart tyst på det som sker. Nu är han nog övertygad att det var ett dumdristigt förslag han kom med. Vi konstaterar faktum och lägger ner ansträngningarna.

Boet förfaller under sensommaren och förstörs. I mitten av november återvänder vi, ingen aktivitet i holken längre. Holken tas ned, taket öppnas och den ingenjörsmässiga bo-konstruktionen tas ut och fotograferas. Holken kommer efter att ha gjorts ren och en eventuell modifiering att sättas upp i en ny lämpligare miljö.

BÅLGETINGENS bo är som ett avancerat byggnadsverk. Många har säkert sett ”kakorna”. Det är perfekta sexhörningar placerade intill varandra.

1. Bålgeting drottning, 1a. drottning i profil, 1b. sterila honor (arbetare), 1c. hane, 1d. larv.

Bild ur Bengt-Olof Landin: "Insekter i förg".

i en stek(el)het bostadstvíst!

DET RÅDER en ständig konkurrens om boplatser för hålbbyggare. Allt som oftast finner jag numera bålgetingar i göktytornas holkar. Den stiliga, frejdiga rovgetingen har jag börjat tycka om, och jag fascinerar av den skickliga konstruktören.

Bålgetingen är vår största geting och tillhör familjen gaddsteklar precis som vårt vanliga honungsbi. En jämförelse med det nyttiga tambiets livscykel och beteendemönster kan, även till stor del, belysa bålgetingens liv.

Min granne är mångårig och hängiven biodlare. Han låter mig följa biets år och levererar, enligt livstidskontrakt till mig, honung av högsta kvalitet.

Bisamhället är ett mönster av arbetsfördelning och organisation. Bidrottningen tillbringar hela sitt liv med att lägga ägg. Vem bestämmer vilka typer av ägg hon ska lägga eller hur de ägg hon lägger utvecklas? Det finns tre möjligheter: Äggen kan bli arbetare (sterila honor), drönare (hanar) eller drottning. "Avgörandet" fällt av arbetarna. En del av vaxcellerna fylls med honung, i de andra lägger drottningen ägg.

Instruktion i arvsmassan

Det första "valet" sker i utformningen av vaxcellen som ska innesluta ägget. Citationstecken kring valet och avgörandet påvisar att det inte är medvetna handlingar, utan fastlagda instruktioner i arvsmassan, ett fixt oföränderligt beteendeprogram. Är cellen så stor att drottningen får gott om plats, håller hon sin bakdel rak när hon lägger ägget. Behållaren, som innehåller spermier från hennes bröllopsflygning och hela livets enda parning, öppnas inte, ägget förblir obefruktat och utvecklas till en drönare som får halva kromosomuppsättningen. Med andra ord saknar drönaren en far.

För att kunna lägga ägg i mera snålt dimensionerade celler, måste drottningen höja bakdelen. Spermiebehållaren öppnar sig, ägget befruktas och utvecklas till en hona.

Det befruktade ägget har sedan två möjligheter; det kan bli arbetare eller drottning. "Valet" avgörs av dieten arbetarsystrarna matar larven med.

Får hon den speciella drottningdieten, blir hon drottning. Annars blir hon en vanlig arbetare.

Drönarna gör absolut ingenting; de är vad de heter.

Drottningen lever cirka fyra till sex år, drönarna någon månad, de under sommaren verkssamma arbetsbina knappt sex veckor och de övervintrande arbetsbina åtta till nio månader.

En enda (!) bland många drönare får en chans att befrukta en ny drottning under hennes bröllopsfärd. Hela drönarbeståndet finns till bara för hennes skull. Drottningen gör ingenting annat än att lägga ägg. Arbetarna gör allt annat arbete, de utför allt städningsarbete, plockar bort infekterade larver, försvarar samhället mot inkräktare och för anfallskrig mot närliggande bikolonier när så krävs.

Sol och ljus "trafikskyltar"

De är även signaleringskonstnärer och orienteringsexperten av det mest raffinerade slag. Välsänt är att de använder ljusets polarisation och solens ställning som trafikskyltar och utför en speciell dans för telegrafering. När en ny drottning ska födas, tar den gamla drottningen en stor del av bina med sig och lämnar kupan – bina svärmar.

FÖR FEM ÅR sedan började Pär Olof Wendelstam på allvar sitt göktyteprojekt. Han har 60 egna holkar som han inspekterar, och ytterligare 30 holkar avsedda för göktyta som han tittar till varje år.

Saliv och trä blir "pappersmassa"

Boet byggs av söndertuggat trä som blandas med saliv till ett slags pappersmassa. På våren påbörjar drottningen, den fullbildade honan, boet med upphängningsstjälken och några sexkantiga celler vända neråt, i vilka hon lägger de första äggen som hon "klistrar" fast vid

cellbotten. De först kläckta getingarna är alla arbetare (sterila honor), vilka hjälper drottningen att bygga ut boet med flera horisontella cellkakor under varandra. Den fullvuxna larven spinner ett lock för öppningen och förpuppar sig i cellen. Matematik är det språk vi använder för att förklara vad som händer i universum, därför en liten matematisk utveckling. Larvcellerna är perfekta sexhörningar. Det finns bara tre regelbundna månghörningar som kan placeras intill varandra utan onödiga mellanrum: triangeln, kvadraten och sexhörningen. När dessa månghörningar innesluter samma area, har sexhörningen den minsta omkretsen. Med en given mängd trämassa är det därför mest fördelaktigt att bygga cellkakan i form av sexkantiga prismor. En annan fördel med sexhörningen är att varje larv har sex grannar och det betyder god temperaturtjämning. Nog måste man fascinerar över hur bålgetingarna instinktivt kan bygga sina bon i överensstämmelse med matematiska optimeringsprinciper.

Ingen muckar med getingen

Bålgetingarnas främsta sysselsättning är att fanga och döda andra insekter till föda åt sina larver. Vuxna getingar lever av växtsafter. De är fullständigt dominanta, inga andra insekter vågar bråka med dem. Efter decennier av minskande populationer bålgetingar har de blivit allt vanligare, speciellt i Mälardalen. Normalt är de mycket fredliga och attackerar inte människor om de inte blir provocerade.

Hos alla getingarter har hanarna betydligt längre antenner än drottningen och arbetarna. Hanarna är ofarliga eftersom de saknar gadd. Vem kan under stresspåslag uppfatta dessa subtila detaljer?

Mot slutet av augusti kläcks de första könsmogna getingarna. De lämnar boet efter några dagar och parar sig, varefter hanarna dör. Det är bara drottningen som övervintrar.

I maj träder de övervintrande drottningarna fram och bygger för varje år ett nytt bo. Efter första kullen arbetsgetingar, kan den föregående år befruktade drottningen helt ägna sig åt äggläggning.

Bålgetingen, *Vespa crabro* är Smålands landskapsinsekt.

Kunskaper i ekologi och entomologi gör fågelskådandet, holktillverkningen och ringmärkningen ännu roligare.

Alla fåglar du **missade** (?) under våren och sommaren

SISTA AUGUSTIVECKAN är en fascinerande tid. Sommaren möter hösten. Extra tydligt blev det den 28 augusti i år. Sommarvärmen kom tillfälligt tillbaka och plötsligt fanns det tornseglare i luften igen. Ärtsångare födosökte intensivt i bärbuskarna. Bivråkar samlades och gled söderut. Ladusvalornas ungar som nyss tiggde mat i det trygga boet var på vingar. Vad är det då som är så fascinerade? Jo

alla dessa arter står inför en mer än 10 000 kilometer lång resa till Afrika. Svalorna ska till och med flyga till Sydafrika. En riskfylld resa över Alperna, Medelhavet och Sahara-öknen väntar. Hur har då våren och sommaren varit i våra fågelmarker? Mycket trevligt och spännande hittades i Artportalen. Här följer en sammanfattning av observationerna, hoppas den är läsvärd!

Gäss och svanar

Innan vi går vidare med sommarens rapporter minns vi tillbaka till vårens svanar och gäss i landskapet. Vid Rånneasta i Norra Tysslingen räknades som vanligt alla rastande **sångsvanar**. Under perioden 19–25 mars var antalet dagligen mer än 2 000 ex. med en toppnotering 22 mars om 2 848 ex. Mats Ericsson, Henny Olsson och Kent Halttunen m.fl. ansvarade för guidning och räkning. Enstaka **mindre sångsvanar** fanns också på Rånneastamaden, men största antalen rastade denna vår på andra lokaler. Det började med 2 ex. vid Hammar, Kvismaren 1 mars. På översvämmade åkrar vid Egbyåsen, Segersjö rastade 6 ex. 14 mars samt hela 9 ex. 29 mars enligt Anders Jacobsson m.fl. Vid Knista hittades 6 ex. på en åker 18 mars och vårens sista fann Gigi Sahlstrand vid Södra maderna, Tysslingen 2 april. Imponerade mängder med **spetsbergsgäss** fortsätter att rasta kring Tysslingen. Nytt rekord för våren med 4 579 ex. noterades 23 mars enligt Lennart Eriksson m.fl. Överraskande många **tundrasädgäss** (*rasen rossicus*) uppehöll sig i Kvismaren under våren. Hans Wern och Åke Pettersson räknade in 870 ex. i Rysjön 25 mars, och 20 april fanns fortfarande 260 ex. kvar på samma lokal. Första veckan i mars rastade minst 8 300 **sädgäss** (*rasen fabalis*) fördelat på 3 450 ex. vid Helgesta, Odensbacken, 1 800 ex. vid Knista, Fjugesta samt 3 050 ex. vid Gräve by, Tysslingen. **Vit-kindade gäss** hade bråttom till sina häckningslokaler i norra Ryssland när de sträckte mot NO över landskapet i maj. Intressanta noteringar med 600 ex. vid Rysjön 5 maj enligt Ronnie Lindqvist, 550 ex. vid Gränsjö, Glanshammar 15 maj med Nils Eriksson som observatör och slutligen 550 ex. över Sundsbron, Kilsmo 18 maj enligt observante Ola Erlandsson. En **fjällgås** hittades i en flock med 1 600 rastande **bläsgäss** på Sörbyåkrarna, Kvismaren 23–24 mars av Patrik Hedengren, Kristina Lindqvist, Anton Nyttén m.fl. Ännu mer överraskad blev nog Bengt Jalsborn när

KUSTSNÄPPA, SANDLÖPARE

FOTO: LEIF SILDÉN

han på kvällen 13 juni hittade en fjällgås i Västra dammen, Boglundsängen. Närkes blott femte fynd i juni. Även **prutgås** överraskade skådarna med ett fynd i juni. Under perioden 12–20 juni var 1 ex. stationär på Södra Näsbyängen, Oset. Fyndet lockade naturligtvis många årskryssande skådare till lokalen. Bland andra Oscar Axelsson, Rebecca Holm, Lena Asp m.fl. Sista dagen gjorde prutgäsen även ett snabbt besök i Boglundsängen.

Änder och sjöfåglar

Under våren gjordes ett tiotals fynd av **gravänder** på olika lokaler i landskapet. De flesta

i Kvismaren med som mest 3 ex. (2 hane+1 hona) i Rysjön 19 april. Värt att notera är även 1 ex. vid Egbyåsen, Segersjö 27 mars med Sune Johansson och Berit Söderberg som rapportörer samt 2 ex. vid Vålakärren 5 maj enligt Stellan Amzoll och Andreas Tranderyd. Daniel Andersson hittade två **mandarinänder** som rastade vid Djursnäsön, Dimbobaden 6 maj. Båda var hanar och fanns kvar på lokalen även den 7 maj enligt Per Hasselgren. En **amerikansk kricka** rastade i Vålakärren perioden 29 mars – 10 april enligt Björn Ander, Andreas Tranderyd m.fl. Individens hade förutom ett vitt halsstreck även en liten vit strimma

på sidan, varför diskussion om en eventuell hybrid är befogad. En klockren amerikansk kricka sågs däremot på Hammarmaden, Kvismaren 24 juni av Magnus Persson, Johan Miller, Ronny Nilsson m.fl. Landskapets tredje fynd av arten i juni månad. Fyra fynd av **bergänder** gjordes under våren. Första fyndet blev 2 ex. i Rysjön 22 april med Lise-lotte Sliwon, Lars Knutsson, Johan Thyberg m.fl. som observatörer. Sedan sträckte 2 ex. norrut vid Nydalens hamn 30 april. Tredje fyndet gjordes av Eva Georgii-Hemming, Nils Eriksson m.fl. med 2 ex. vid Venalagunen, Rynningeviken 4 maj. Vårens sista observation av bergand gjordes av Erik Törnvall, Tunyapat Pinwanichkul m.fl. från Klåvudden 12 maj med 6 ex. (4 hanar och 2 honor). Vårens tre fynd av **ejder** gjordes i Norra Vättern. Valborgsmässoafton sågs en guding från Nydalens hamn. Från sin båt upptäckte sedan Leif Sildén 6 gudingar och 4 ådor utanför ön Röcknen den 11 maj. Samma dag sågs 8 ex. (5 gudingar och 3 ådor) från Klåvudden av Johannes Almqvist och Andreas Sandberg. Ovanligt många bra dagar med **svärtor** i Norra Vättern under våren. Toppnotering blev 77 ex. på morgonen 11 maj som Toni Berglund räknade in från Klåvudden. Sträcket 12 maj blev också bra med 55 ex. Denna morgon sköttes räkningen av Andreas Tranderyd och Albin Mauritzon. **Sjöorre** är den vanligaste marina arten som passerar Närke på våren. Den sträcker på bred front nattetid och dimper överraskande ner lite här och där. Som när Jonathan Waern, Jan och Britt-Louise Korslid fick se ett par sjöorrar rasta i nyinvidga Hedens våtmark 27 april inte långt från deras respektive bostäder i Björkhaga/Västra Oxhagen i Örebro. Högsta antalet sjöorrar sågs i Norra Vättern 11 maj med hela 117 ex. Desto ovanligare är **alfågel** i Närke. Endast ett fynd under våren och det var Toni Berglund som noterade 2 ex. vid Klåvudden 11 maj.

Hönsfåglar, nattskejror, sumphöns, doppingar och duvor

En kärlekskrank tjäderhöna höll till i Ekeby-Almby 21–27 april. Lät sig fotograferas och beskådas av Lennart Sollerman Gustafsson, Håkan Carlestam, Anna-Karin Törnblom m.fl. Gott om **tjäder** i landskapets storskogar enligt alla rapporter i Artportalen, men sällan uppgifter om lyckade häckningar. Men i skogen vid Dorvestorp, Lekeberg hade Sara Johansson turen att 19 juli få se en kull med 8 st. ”höna/honor med kycklingar”. Hela 134 rader i Artportalen med spelande **vaktlar** i landskapet ger en bra bild av förekomsten. Den första hördes redan 4 maj vid Björka lertag av Bengt Andersson och Jonas Engzell. Bra väder med många

ljusa nätter i maj, juni och juli bidrog säkert till alla fynd runtom i åkerlandskapet. Sen rapport från Sandra Tengelin om 2 ex. som lyfte från en väggkant vid Flaten, Edsberg 29 aug. Även ovanligt många **nattskejror** i Närkes skogsområden denna försommar. Första kornknarren hördes från Rännestamaden, Tysslingen 6 maj. Minst två **kornknarrar** spelade sedan i området till och med 26 juni. Totalt rapporterades spelande knarrar från minst 14 olika lokaler. Av lite udda platser kan nämnas Ödebo 15 och 23 maj enligt Mirja Hagström. Vidare Södra Åsta 25 maj och 1 juni med Claes Nordell som rapportör. Från Vittvångsrakan, Marie-

TÖRNSKATA

FOTO: LENA ASP

berg hörde Annika Lorin 1 ex. 26 maj. Ett fåtal **småfläckiga sumphöns** har visslat i Oset, Kvismaren och Tysslingen. Endast två fynd utanför dessa naturreservat. Mycket spännande rapport från Elisabeth Torgå som noterade en spelande småfläckig 4 maj i sjön Svarten vid Ingvaldstorp. Vid Myrö våtmark hörde Eva Georgii-Hemming och Urban Tholén en individ 18 juni. **Gråhakedoppingar** och **svarthakedoppingar** har häckat framgångsrikt på många lokaler denna sommar. **Smådoppingar** fanns i Kvismaren 9 april -26 aug. dock utan någon

HÄRFÅGEL

FOTO: ULF ANDERSSON

säkerställd häckning. Däremot blev häckningen mer framgångsrik i Näsbyängen, där 7 ex. sågs 28 aug. av Christer Tegebro och Thord Eriksson. Lokaler som fick tillfälligt besök av smådopping var Reningsdammen i Vretorp, Ängsholmens grustag, Vattenparken i Fjugesta, Hedens våtmark samt slutli-

gen Iboholms viltvatten, Hjortkvarn. En av sommarens rariteter blev den **turturduva** som upptäcktes 9 juni vid Nedre snäret i Västra Kvismaren. En svårsedd individ som fanns kvar på lokalen till och med 11 juni. Några lyckliga kryssare blev Martin Carlsson, Lennart Augustsson, Patrik Strömberg m.fl.

Vadare – strandskata, pipare, spovar och beckasiner

Strandskata har etablerat sig i Örebro och häckade på minst sex olika lokaler. Udda platser som ICA Maxi, Campus och Eurostop för att nämna några. Högsta antal på vårsträcket blev 49 ex. som passerade Nydalens småbåtshamn, Vättern 30 april och sommarens största flock med 23 ex. sträckte över Oset 11 juli. **Kustpipare** är ovanlig på våren. Men 24 maj hade Michael Tobler och Dennis Hasselqvist turen att få se 120 ex. cirkla över Kvinnerstasjön, Kvismaren innan de fortsatte mot NO. Sydsträcket kulminerade 26–27 juli med 30 ex. över Hjärsta, Örebro och 35 ex. över Södra Näsbyängen. I övrigt enstaka ex. på flera lokaler. **Större strandpipare** har endast noterats med 10–15 ex. i Kvismaren, Oset och Boglundsängen. Ovanligt många rapporter med **småspovar** i Artportalen. Som mest 15 ex. vid Klåvudden 12 maj följt av 13 ex. vid Granhammar, Vintrosa 24 maj samt 11 ex. vid Vårboggrund, Skagern 3 maj. De sista med Mårten Persson och Sören Hedberg som rapportörer. Värt ett omnämnande är även 7 ex. vid Fågeludden, Oset 23 aug. som Lars Andersson dessutom fångade på bild. **Storspov** har häckat i landskapet. Från en åker vid Usta, Odensbacken har rapport inkommit från Magnus Friberg med häckningskriteriet ”bo, ägg/ungar”. Under maj – juni har dessutom storspovar i par noterats i Stora Mellösa, Hjortkvarn, Rinkaby samt Glanshammar. En vacker **myrspov** gladdade besökarna i Oset under våren. Perioden 10–13 april var den stationär nära Tvärvägen och gick helt orädd trots alla skådare med kikare och kameror. Strax efter midsommar kom de första sydsträckande myrspovarna och i juli kulminerade sträcket med 110 ex. på sträck över Barkaregatan, Oset 8 juli med Albin Mauritzon som observatör. Från Södra Hjälmarsstranden såg Leif Sildén en flock med 90 individer mot söder 26 juli. **Rödspov** är närmast en raritet i Närke med endast fyra fynd under perioden. Första exemplaret rapporterade Nils-Erik Ström från Boglundsängen 3 maj. Sedan hittade Per Karlsson Linderum 1 ex. på Fräknabotten, Kvismaren 5 maj. Tredje fyndet blev 1 ex. som ekoskådaren Staffan Gustavsson upptäckte på Södra maderna, Tysslingen 13 maj.

Enda rödspoven i juni blev en individ som provianterade i Boglundsängen 10–12 juni enligt Ove Larsson, Jonathan Waern m.fl. Redan 30 mars stöttes en **dvärgbeckasin** vid Sunnsjön, Götlunda av Frida Olsson. Spelande dvärgbeckasiner hördes i månadskiftet april/maj i Kvismaren och Tysslingen. Men också på Stora Rankemossen 9 april av Ola Strand samt vid Björkvik, Ökna 30 april av Magnus Persson. Under perioden 4–15 maj kunde **dubbelbeckasiner** avlyssnas i skymningen vid Rånnesta, Tysslingen, Boglundsängen samt Björka lertag.

Övriga vadare

Bristen på lämpliga vadarlokaler i landskapet har varit påtaglig under perioden, framför allt för de mindre snäpporna. **Svartsnäppa** blev dock ett undantag med fler rastande än normalt. Antal som sticker ut blev 30 ex. på Fiskingemaden, Kvismaren 9 juni, 34 ex. på Hammarmaden samma dag samt 21 ex. vid Boglundsängen 10 juni. Högsta antalet för hösten noterade Jan Hägg vid Lötén 17 aug. med 20 ex. Enda fyndet av **roskarl** gjordes på Nyckelgrundet, Hjälmarén 24 juli av Ola Strand. På olika skär i Hjälmarén gjordes dessutom tre fynd av **kustsnäppor** med 1 ex. på Stallgården 16 juli, 1 ex. SV om Vinön 30 juli samt 1 ex. på Storhjälmaren 5 aug. I

TJÄDER

FOTO: LENNARTH SOILLERMAN GUSTAVSSON

övrigt endast rapporterad med 2 ex. i Boglundsängen 27 juli samt 1 ex. i Kvismaren 21 juli och 27 juli. De första **spovsnäpporna** landade på Södra Näsbyängen 11 juli. Två granna röda fåglar enligt Tord Sundström, Ingvar Gustavsson m.fl. Fåtalig under sommaren med som mest 5 ex. på Hjälmarén 16 juli. **Sandlöpare** har noterats på flera skär i Hjälmarén under sommaren. Fynd med 1 ex. 23 juli och 25 juli vid Södra Berget enligt Petter och Joel Simonsson. Ola Strand hittade 1 ex. på Likhällen 24 juli. Några dagar senare 27 juli rastade 2 ex. tillsammans med fyra **kärnsnäppor** på Likhällen. Slutligen 1 ex. SO om Vinön 30 juli enligt Leif Sildén. Det kan dock inte uteslutas att det kan röra sig om samma individ vid något eller några tillfällen. Endast fyra fynd av **småsnäppa** under perioden. Ett vårfynd på Södra Näsbyängen

MYRSPOV

FOTO: KARL-EVERT EKLUND

16–18 maj enligt Håkan Svensson, Birgitta Dawidsson m.fl. Första höstfyndet gjordes med 1 ex. på Hammarmaden 18–19 juli, sågs av Anders Carlberg, Joakim Johansson m.fl. Sedan stannade 1 ex. till på Södra Näsbyängen 26–31 juli. Sista obsen blev 1 ex. på Hammarmaden 15 aug. Vårens roligaste vadare var utan tvekan den tuvsnäppa som Patrik Heden-gren, Andreas Tranderyd, Bernt Bergström m.fl. hittade på Hammarmaden 8 maj.

Labbar, tärnor, måsar, lommar, storkar och hägrar

Vårens enda fynd av **kustlabbar** gjorde Leif Sildén nära ön Röcknen i Vättern 11 maj. En individ i mörk morf som snabbt drog vidare söderut. En riktigt tung art hittades 29 april, en **småtärna** i Rysjön. Det var åtta år sedan senaste fyndet i Närke och tolv år sedan i Kvismaren. Småtärnan höll mest till i västra delen av Rysjön och i närliggande Nyängen och stannade kvar hela dagen. Bland många, många observatörer kan nämnas Leif Eckmann, Christian Allén och Mats Holmkvist. **Skräntärnor** kom även denna sommar in till Storhjälmaren från sina häckningsplatser i Östersjön. Som mest noterades 180 ex. i juli. Skräntärnor födosökte fåtaligt i Sottern, Mellanlängen, Tysslingen och Kvismaren. **Svarttärna** har verkligen tagit sig an Kvismaren. Under perioden 15 maj – 25 juni fanns 35–45 ex. i de olika sjöarna enligt Karl-Johan Bondesson m.fl. På Storhjälmaren födosökte 85 ex. 27 juli. **Silvertärnor** passerade landskapet framför allt under maj månad. Högsta noteringar från några olika lokaler redovisas. Från Venastugan sågs 11 ex. den 7 maj. Mårten Persson och Sören Hedberg hade en flock med 6 ex. vid Vårboggrund, Skagen 10 maj. Flest silvertärnor sågs från Klåvudden, där bästa dagen blev 12 maj med hela 79 ex. Tolv fynd med **silltrutar** gjordes under perioden 30 mars – 20 juli. Ingen rapport om häckande **smålom**, men däremot en ovanligt stor flock om 14 ex. vid Klåvudden 14 maj

enligt Musse Björklund. **Vit stork** besökte landskapet i slutet på april. Först ut var Sören Hedberg med 1 ex. vid Kungshag, Nysund 27 april. Två dagar senare den 29 april såg Angelia Ellvin 1 ex. vid Halvarboda öster om Ölmbrotorp. **Ägretthägrar** strömmade även denna sensommar in i landskapet från öster. Dock inte i samma omfattning som förra årets invasion. Men 43 ex. i Kvismaren 9 aug. imponerar, men även 21 ex. i Norra Tysslingen 21 aug. Närmast chockade blev nog Per Åke Grönvall och de andra Osetgubbarna när 22 ex. damp ner från skyn på Näsbyängen, Oset en tidig morgon 27 juli.

Rovfåglar och ugglor

Minst sagt överraskad blev Per Wedholm när han tittade upp mot skriande fiskmåsar i skyn

KATTUGGLA

FOTO: KENT HALTTUNEN

och fick se en **mindre skrikörn** glida över hemmet på Barkaregatan i Näsby 21 juni. Av fjäderdräkten att döma en individ i sitt tredje kalenderår (3K). Örnen fortsatte i riktning mot Gamla tippen och försvann norrut enligt Tommy Eriksson och Per Hasselgren som hade turen att vara på plats. Enligt Artportalen blev det Närkes sjunde fynd av arten. Fyndet av **stäpphök** fortsätter att öka. Under perioden 29 mars – 19 april sågs inte mindre än tio hanar på lika många lokaler, rekord för landskapet. Ungfåglar (2K) liksom några honor sågs senare under perioden. Ovanligt många **ängshökar** har setts under sommaren. Minst 9 fynd fördelat på 5 honor och 4 hanar. Fyra honor sågs i Kvismaren/Stora Mellösa och den

PRUTGÅS

FOTO: BIRDNERDS

femte av Stefan Andersson i Viby kyrka 18 juli. De adulta hanarna sågs i tur och ordning med 1 ex. vid Ruggarbron, Edsberg 9 juni av Sandra Tengelin, 1 ex. vid Lindbacka 19 juni

SKRÄNTÄRNA

FOTO: BIRDNERDS

av Staffan Gustavsson, 1 ex. vid Lövestadammen, Kvismaren 18 juli av Magnus Friberg samt den sista vid Tanntorp, Hjortkvarn 21 aug. med Mats Weiland som observatör. För första gången sedan mitten på 1800-talet har **röd glada** med säkerhet häckat i Närke. Fyra par fick ut ungar; två par i södra landskapet, ett par i Östernärke och ett par i Västernärke. Dessutom sågs ytterligare tre par under omständigheter som tydde på trolig häckning; par i spelflykt, med bomaterial, med byte i klorna m.m. I Östernärke häckade även ett par **bruna glador**. De senaste åren har endast ett fåtal ropande **pärlugglor** hörts i landskapets barrskogar. Under perioden mars – juli i år ropade totalt minst ett 20-tal i Närkes södra och västra skogsområden. Bra tillgång på sork och möss har säkert sin del i ökningen. För även från slättbygderna ökade rapporterna av **jordugglor** och **hornugglor**. **Lappugglor** har etablerat sig i landskapet och fanns under våren på ett tiotal lokaler. Martin Carlsson kunde 30 maj konstatera en lyckad häckning med kriteriet ”par bo, ägg/ungar”. **Slaguggla** är fåtalig med endast två fynd under våren. 1 ex. på Villingsbergs skjutfält 28 mars enligt Anders Jonsson. Det andra fyndet gjorde Jacob Bergemalm som mycket oväntat stötte på 1 ex. i Markaskogens naturreservat, Örebro 28 april. Jacob är icke-skådare men tog ändå ett foto som bidrog till att säkerställa observationen.

Härfågel, hackspettar och tättingar

En **härfågels** karakteristiska app-app-app hördes vid upprepade tillfällen från skogen vid Uggleboda, Stortorp 12 maj av Ola Strand och Leif Sildén. Men de lyckades inte få syn på den. Fyra dagar senare den 16 maj blir Ulf Andersson uppringd av boende på Perstorpsvägen 12 i Ekeby-Almby att det sitter en härfågel på garageuppfarten. Fyndet larmades men med restriktioner, eftersom alla vägar var enskilda. Utöver Ulf var

det bara Anders Bertebo och Ove Pettersson som hann se härfågeln innan den fladdrade vidare. Granbarkborre härjar i barrskogarna men ändå endast två fynd av **tretåig hackspett**. Per Karlsson Linderum såg 1 ex. på Edsbackamossen, Degerfors 16 april och Lotta Andersson hittade 1 ex. vid Södra Folkavi, Kräcklinge 2 juni. Gott om hackmärken men få spettar. Desto fler **gråspettar** har rapporterats. Hela sju fynd under våren från Kilsmo i söder till Glanshammar i norr. Försommarens enda **sommargylling** gladdde Magnus Persson, Anders Jacobsson och Andreas Tranderyd med sin sång i Husön och Ängfallet, Kvismaren 17 maj. En **pungmes** hittades i Ormkärret, Kvismaren 15 maj. En hane som genast satte igång och bygga ett mästertligt bo mitt över gångstigen. Fågeln sågs av 100-tals skådare och fotografer innan den försvann 23 juni. **Trastsångare** sprider sig alltmer i landskapet att döma av alla rapporter i Artportalen. Kvismaren har dock fortfarande det största beståndet och Föreningen Kvismare fågelstation driver fortfarande ett ”trastsångarprojekt”. I samband med nätfångst av trastsångare plockades en okänd sångare ur nätet på Värstamaden 28 juni. Fågeln fotograferades noggrant och släpptes igen. Fotot visades för några andra skådare som snabbt kunde konstatera att det var första fyndet av **fältsångare** i Närke någonsin och det första i Sverige för året. Fältsångaren häckar närmast i Bulgarien och Rumänien och är inte vanlig i Sverige. Första **busksångaren** sjöng i Oset redan 17 maj. Några veckor senare sjöng minst 12 olika busksångare runt om i landska-

ÄGRETHÄGER

FOTO: GTUNNAR ROHED

pet. Första fyndet av **flodsångare** gjordes även det i Oset av Christer Tegebro, Lennart Eriksson och Thord Eriksson på morgonen 14 maj. Lite senare spelade 2 ex. i området. Från Segersjö rapporterade Magnus Jäderblad och Leif Sildén om tre sjungande flodsångare 6 juni. **Vassångare** har sitt rike i Kvismaren. Värt att notera är två fynd från andra lokaler. Björka lertag med 1 ex. 26 maj enligt Andreas Tranderyd samt Mellanlängen 19 maj med 1 ex. hörd av Åke Pettersson. Ovanligt många vårfynd av **blåhake** i maj. Hela sex fynd på lika många lokaler. En blåhake fångades och

ringmärktes av Kvismare fågelstation 16 juli. Höstens första sågs på Venamaden 14 aug. **Brandkronad kungsfågel** ökar för varje år i Sydsverige och även i vårt landskap. Fem fynd är en bra indikation på att så är fallet. Redan 29 mars rapporterade Lars Gustafsson om 1 ex. vid Fornskinns mossen, Kvismaren. Med stor hjälp av sin Merlin bird app hittade Liselotte Sliwon en sjungande individ mitt inne i Markaskogens naturreservat 29 april. En individ som sågs och hördes av många skådare till och med 31 maj. Den tredje brandkronade sjöng vid Markasjön 9–12 maj. Sista fynden inkom från Engla Grönvall i Kilsmo med 1 ex. vid Sundsbro samt ytterligare 1 ex. vid Hålkärr 5 juni. Under perioden 4 april – 12 maj rastade **ringtrastar** på minst 20 olika lo-

MINDRE SKRIKÖRN

FOTO: PER WEDHOLM

kaler i Närke, ett normalt uppträdande. **Mindre flugsnappare** sjöng på minst åtta olika lokaler under maj månad. Ett mycket ovanligt höstfynd gjordes av Mats Weiland med en ungfågel (1K) i Tanntorp, Hjortkvarn 3 aug. **Svart rödstjärt** har noterats med sex fynd under våren och sommaren. De flesta på tidigare kända byggnader och lokaler. En rapport sticker dock ut och den kom från Lars Tivenius som hade 2 ex. vid Södra Djupetjärn norr om Multen i Kilsbergen 27 juni. Avslutar med en **citronärsla** i Kvismaren. En hona sågs från bron över Hammarsån under tiden 8–27 juni ofta i sällskap med vanliga gulärlor. Kanske återkommer några hybridärlor nästa vår.

STENSKVÄTTA

FOTO: LENA ASP

SAMMANNSTÄLLNING AV SOMMARENS OBSAR: OVE PETTERSSON

FRE – LÖR 27 – 28 SEPTEMBER

Rosenbergdagarna

Årets tema är biologisk mångfald i länets vatten och våtmarker. Fredagen ägnas åt en rad intressanta seminarier med inriktning fokus på våtmarker. Bland annat berättar Ronnie Lindqvist om hur fågellivet förändras när nya våtmarker skapas. NOF delar också ut Erik Rosenbergs naturvårdspris. På lördagen finns det möjlighet att åka med och se hur olika våtmarksprojekt fungerar i verkligheten, bland annat den spännande och nyanlagda våtmarken vid Heden i Örebro. Anmälan krävs, håll utkik på hemsidan för mer info.

SÖNDAG 6 OKTOBER

EuroBirdwatch

Den här helgen samlas fågelskådare i hela Europa för att räkna fåglar. Det är 32:a året som fåglarna uppmärksammas denna helg. Du kan delta genom att du räknar och rapporterar alla dina observationer på Artportalen. Vi i NOF bidrar också till räkningen. Vi ses vid Venastugan. För mer info, se hemsidan.

TORS – SÖN 17–20 OKTOBER

Ölandsresa

Vi reser i två minibussar till södra Öland. Vi bor i standard som vandrarhem i privata hus åtta kilometer från Ottenby. Dagarna startar vi tidigt på Södra udden, sedan får fåglarna styra oss. Trevligt sällskap utlovas med många nya spännande fåglar att upptäcka. För mer info och anmälan: Per Salomonsson, per-s@live.se 076-108 20 86.

TORSDAG 17 OKTOBER

Månadsmöte

Jan-Åke Nilsson, professor i bland annat evolutionär ekologi vid Lunds universitet, berättar om sina studier av svartvita flugsnappare och hur klimatförändringen påverkar deras migrationsmönster och häckningsframgångar. Han berättar om den hjälp som flugsnappare fick av hans forskningsteam och om vad det resulterade i. Efter pausen berättar han om termoregulering hos blåmesar och entitor. Hjärtligt välkomna till Hantverkshuset, Engelbrektsgratan 6, Örebro, kl. 19.

FRE – SÖN 25–27 OKTOBER

Resa Hönö

Resa till västkustens pärla. När vindarna är de rätta bjuder denna lokal på fantastisk sträckskådning och du får chans att se bland annat havssula, stormfågel, tretåig

mås och grålira. Häng med på denna helgresa under ledning av Hans Waern, som upplåter sitt hus på Fotö för ett bekvämt boende nära de bästa fågellokalerna. Mer info och anmälan: hans.waern@telia.com

TORSDAG 7 NOVEMBER

Inomhusmöte

Jonas Forsberg berättar i ord och bild den fantastiska historien om hur det gick till när pilgrimsfalkarna återkom som häckfågel i Närke. Många trodde aldrig att pilgrimsfalken skulle gå att rädda, men ett gäng entusiaster ville annat. I Västernärke jobbade man stenhårt med att sätta ut unga falkar under många år, och till slut gav det resultat. Fågelfotografen Karl-Evert Eklund visar bilder och berättar under temat: Fåglar i när och fjärran. Karl-Evert har jobbat som yrkesfotograf i hela sitt liv, och de senaste tio åren har han fotograferat fåglar. Det blir bilder från bland annat Oset, Knuthöjds-mossen och Mallorca. Välkomna till Hantverkshuset, Engelbrektsgratan 6, Örebro. Mötet börjar kl. 19.

LÖRDAG 4 JANUARI 2025

Artrace i Närke

Häng med på denna lättsamma kryssartävling, som också blir en bra start på det nya skådaråret. Tävlingen går ut på att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Det finns en vanlig klass där bilåkning är tillåten, och en ekoklass där man går, cyklar eller åker kollektivt. Gå ihop med några kompisar och bilda ett lag du också! Start kl. 00 med målgång kl. 16 då det blir det artgenomgång och vi korar segrarna. Mer info kommer. Anmäl dig till Urban Tholén: tholenurban@gmail.com eller 070 241 67 63.

Trevligt umgänge vid Råva-hänget

Nora Moharer Eriksson passar på att se hur fåglarna ser ut när man tittar i en tubbkikare. Storasyter Olivia och pappa Calle Eriksson väntar på sin tur.

DEN 8 september arrangerade NOF Råva-hänget vid Råvgångsstugan i Rynningeviken, Örebro. – Det är ett trevligt arrangemang där det finns plats för alla att prata fåglar och fågelintresse, berättar Anders Nydahl, ordförande i Närkes Ornitologiska Förening.

Under tio års tid har NOF genomfört Råva-hänget under september månad. Det är ett familjearrangemang vid Råvgångsstugan i Örebro. Duktiga guider från NOF finns på plats för att prata om fåglar och fågelintresse.

– Det är ett otvunget sätt att träffas för att prata om sitt intresse för fåglar. Vi har inte så många sådana mötesplatser, förklarar Anders Nydahl. Under arrangemanget finns möjlighet att ta del av NOFs alla verksamhetsområden och se allt det som NOF erbjuder i form av fågelholkar, böcker, tidskrifter och andra saker som finns att köpa. De duktiga guiderna tillsammans med besökarna passade också på att kryssa alla fåglar om observerades, bland annat än överflygande försärla. Totalt blev det 45 arter på den stora krysslistan.

– Kul att det kom några barnfamiljer och besökte oss vid Råva-hänget. Och vi hade ju en himla tur med vädret, säger Anders.

Ekonomi
Redovisningskonsult AB

stöder detta nummer av Fåglar i Närke!

FÅGLAR

i Närke

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Kent Halttunen

Nygård, Norra Folkavi
719 91 Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@outlook.com

REDAKTIONEN:

Arne Lundh

Villagatan 31
718 30 Frövi
070 202 80 64
ervalla31@hotmail.com

Charlotta Hedberg Tideman

Järnvägsgratan 32
703 62 Örebro
070 721 43 32
charlotta.tideman@gmail.com

Leif Haldorson

Brevbärargatan 52
703 78 Örebro
070 665 67 75
leif.haldorson@telia.com

Ove Pettersson

Duvstigen 13
703 48 Örebro
070 910 69 65
ovepet49@icloud.com

Anders Nilsson (grafisk form)

Ramsta 306
719 91 Vintrosa
mediagurun@icloud.com

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regionalförening under BirdLife Sverige. NOF jobbar med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning.

Just nu håller BirdLife Sverige på att ta över ansvaret för administrationen av NOFs medlemmar och därmed också medlemsregistret. Rutinerna för det håller på att ta form.

Vill du också bli medlem i NOF? Ta kontakt med vår medlemsansvarige: Anders Nydahl. Årsavgiften är 250 kronor för vuxen. För barn och ungdomar är medlemsavgiften 100 kronor per år. Som medlem får du Fåglar i Närke fyra gånger per år. Du får dessutom hänga med på alla exkursioner, resor, utbildningar och spännande möten. Ditt medlemskap innebär också att du stödjer det omfattande fågelskyddsarbete som NOF genomför varje år.

ADRESSÄNDRINGAR. Har du ändrat

adress? Har du andra medlemsfrågor? Kontakta Anders Nydahl (se kontaktuppgifterna längre ned på denna sida).

FÖRENINGSLOKAL. För sammanträden finns vi på Föreningarnas hus, Slottsgatan 13 A, Örebro. För utställningsmaterial, holkar och annat försäljningsmaterial använder vi en källarlokal på Hagmarksgatan 9B i Örebro. Våra inomhusmöten sker vanligtvis på Hantverkshuset, Engelbrektsgratan 6, Örebro.

HEMSIDA. Du är välkommen att besöka oss på vår hemsida: nof.birdlife.se. Vi finns också på Facebook.

REGIONALA

RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Andreas Tranderyd
073 717 08 52

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande:
Bengt Andersson

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande
Bengt Andersson

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande
Kent Halttunen

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant
Kent Halttunen

NOFS TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00
Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN

Anders Nydahl

Ordförande, kassör, medlemsfrågor, studiecirklar
Räntmästargatan 97
702 25 Örebro
070 309 16 83
anders.nydahl@telia.com

Lars Johansson

Fågelskydd, jaktfrågor, studiecirklar, utomhusaktiviteter
Holländaregatan 22
702 86 Örebro
070 558 99 06
lars.h.johansson@icloud.com

Anders Bro

Remisser, ansökningar, inomhusmöten
Viktoriaagatan 20
703 55 Örebro
072 146 87 81
andersingvar64@gmail.com

Catarina Ericson

Vice ordförande, sekreterare, hemsidan, IT
Fredsgatan 34
703 62 Örebro
070 342 61 55
catarina-nof@outlook.com

Anastasia Valenta

Inomhusmöten, integration
Grankottvägen 6
702 82 Örebro
070 071 17 17
nof.anastasia@gmail.com

Peter Åslund

BirdLife-kontakter, remisser, resor
Hästhagsvägen 1
702 27 Örebro
070 774 53 52
konsult.peteraslund@gmail.com

Bengt Andersson

Aktivitetsutveckling, inomhusmöten, försäljning
Hopslagarevägen 22-1004
693 73 Svartå
070 693 33 65
styrbengt@hotmail.se

Per Salomonsson

Utomhusaktiviteter, resor
Bäck 326
732 73 Fellingsbro
076 180 20 86
per-s@live.se

Anders Silvetärn

Utomhusaktiviteter, inomhusmöten
Runnabyvägen 13 g
705 92 Örebro
072 733 87 72
joanders@live.se

Hur o**sex**ig kan en fågelskådare vara?

FÖR ETT PAR ÅR SEDAN sedan läste jag en artikel om en forskningsstudie som utförts på universitetet i Es**sex**. Man hade försökt ta reda på vilka karaktärer hos människor som gör att andra tror att de är tråkiga. Först räknades några yrken upp: dataanalytiker, ekonom, bankanställd och städare. Jag kan nämna att jag själv jobbar och har jobbat som lokalvårdare nästan hela mitt vuxna liv. Sedan kom man till vilka hobbyer som ansågs göra en tråkig. Där nämndes religion, titta på TV, rökning och fågelskådning. Jag som var en ganska nykläckt skådare blev lite full i skratt. Var jag nu alltså ännu tristare?

Jag kommer att tänka på filmen "Grabben i graven bredvid" från 2002. I den är det väl mestadels kor snarare än fåglar som är med i bild, men den kvinnliga huvudrollen Desirée har en avliden make som var just "ornitolog". I filmen framhålls att han var en riktigt tråkig person, och man verkar använda just fågelintresset för att få fram hur trist han var när han levde. För så mycket annat får man inte veta om honom.

TROTS DETTA är ju ornitologi ett intresse som ökat ganska mycket hos svenskarna de senaste åren, särskilt under pandemin. Skulle man till och med kunna kalla det för trendigt eller sexigt?

På andra sidan internet, även kallat "Flashback forum", hittar jag en tråd där en användare ställer frågan om vilken hobby som är mest avtändande hos män. De allra flesta kommentarerna verkar i stället handla om kvinnor och deras brist på riktiga hobbyer. Jag förstår inte de kommentarerna, eftersom jag själv är intresserad av fler saker än vad som borde vara hälsosamt. Fåglar är bara ett av de senaste intressena som jag fått upp ögonen för. Själv tycker jag nog att man är lite tråkig om man aldrig är nyfiken på något nytt.

Min upplevelse efter tre år ute i våtmarkerna är i varje fall positiv. Fågelskådare är en brokig skara med hjälpsamma och glada människor. Fåglarna inspirerar till friskvård och även kreativitet genom fotografi, måleri, hantverk, text med mera. I NOFs Facebookgrupp bjuds man ofta på längre, välskrivna texter, eller till och med dikter, som beskriver medlemmarnas upplevelser. Många publicerar bilder man tagit på sina utflykter.

I MINA ÖGON är ingen en fågelskådare en annan lik, och det finns många olika nivåer att lägga sig på. Det kan vara personen som myser framför fönstret hela vintern, tittandes på alla fåglar som besöker matningen utanför, eller barnet som glatt intresserar sig för allt som naturen har att erbjuda. Det kan vara den fotointresserade som sitter i ett gömsle en hel dag för att få den där efterlängtade bilden, eller så är det den sociala skådaren som är lika intresserad av att se fåglar som att träffa likasinnade

och prata om sitt intresse. Några åker land och rike runt för att få se de mest ovanliga arterna som besöker Sverige. Själv är jag den skådaren som njuter av tid med mig själv ute i det fria. Det är så jag laddar mina batterier.

I SLUTÄNDAN så spelar det ju ingen roll vad andra tycker om ens fritidsintressen, man har dessa för sin egen skull. Men nu kanske det ändå är någon som sitter och undrar; vilket intresse var mest avtändande enligt användarna på Flashback? Jag kan glädja er med att fågelskådning endast nämns som negativt i två kommentarer av drygt tusen.

Det verkar däremot vara många som tycker att samlande och dataspel är avtändande. Ska komma ihåg att nämna det för min bror, som föredrar o**sex**igt dataspelspelande framför tråkig fågelskådning.

KRÖNIKA: Ylva Malm